

Tarinat käsityön merkitysten takana

Narratiivinen tutkimus käsityöntekijöiden käsityölle antamista merkityksistä

Käsityökasvatus

pro gradu -tutkielma

Laatijat:

Kati Köngäs

Janna Pajuniemi

29.4.2025

Rauma

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Käsityökasvatus

Tekijät: Kati Kögäs & Janna Pajuniemi

Otsikko: Tarinat käsityön merkitysten takana – Narratiivinen tutkimus käsityöntekijöiden käsityölle antamista merkityksistä

Ohjaaja: Jaana Lepistö

Sivumäärä: 57 sivua, yksi liite

Päivämäärä: 29.4.2025

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli kerätä tietoa käsityöntekijöiden käsityölle antamista merkityksistä. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys perustui Kouhian (2012, 30) kahdeksaan merkityskategoriaan, jotka ovat toiminnalliset, materiaaliset, esteettiset, ilmaisulliset, kokemukselliset, moniaistiset, yhteisölliset ja kerronnalliset merkitykset. Aiempien tutkimusten perusteella lisättiin hyvinvointiin sekä uuden käsityötaidon oppimiseen ja kehittämiseen liittyvät merkitykset.

Tutkimus toteutettiin narratiivista lähestymistapaa hyödyntäen, mikä on yksi laadullisen tutkimuksen menetelmistä. Narratiivisessa tutkimuksessa keskitytään kertomusten tulkintaan. Tutkimuksen kohdejoukon muodostivat täysi-ikäiset ja vapaaehtoisesti aiheesta kiinnostuneet osallistujat. Tutkimusaineisto kerättiin internetissä Webropol –alustalla kirjoituspyynnön muodossa. Kirjoituspyyntö sisälsi suostumuksen tutkimukseen osallistumiseen, vastaajan taustatiedoksi iän sekä itse kirjoituspyynnön. Kirjoituspyynnön aiheena oli “Mikä saa sinut tekemään käsitöitä?” Kirjoituspyyntö jaettiin sosiaalisessa mediassa Facebookissa erilaisissa käsityöaiheisissa ryhmissä sekä tutkijoiden omilla sivuilla julkisena päivityksenä. Tutkimukseen osallistui 56 eri-ikäistä vastaajaa.

Tutkimusaineisto analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä. Aineistosta etsittiin alkuperäisiä ilmauksia, jotka kuvasivat käsityön merkityksiä. Nämä ilmaukset pelkistettiin yksinkertaisempaan muotoon, minkä jälkeen niistä muodostettiin alaluokkia, jotka koottiin edelleen yläluokiksi. Yläluokat muodostettiin tutkimuksen teoriataustan mukaisesti. Lopuksi luokkia yhdistämällä etsittiin yhteisiä nimittäjiä, jotka kiteyttivät samaa aihepiiriä käsittelevät sisällöt.

Tutkimukseen osallistuneet jaettiin kolmeen ikäryhmään, joita olivat nuoret aikuiset, keski-ikäiset ja ikäihmiset. Käsityöhön liitetyt merkitykset olivat samankaltaisia mutta painotuksiltaan hieman erilaisia. Käsityölle annetut merkitykset liittyivät sekä käsitöiden tekemiseen että käsityötuotteeseen. Eri henkilöt kuvasivat käsityölle annettuja merkityksiä eri näkökulmista, sillä ne ovat sidoksissa henkilön arvoihin, elämänhistoriaan sekä sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Nuoremmat korostivat käsityön yhteisöllisyyttä ja itsensä ilmaisua, ikäihmiset perinteiden ja perhesiteiden vaalimista, ja keski-ikäiset käsityön terapeutista ja hyvinvointia tukevaa merkitystä. Vaikka erot olivat pieniä, käsityöhön liitetyt merkitykset heijastavat eri elämänvaiheiden ja yhteiskunnallisten ympäristöjen erityispiirteitä.

Avainsanat: käsityö, käsityöntekijä, merkitys, käsityön merkitykset

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Käsityö	3
2.1	Käsityön määrittelyä	3
2.2	Käsityö harrastuksena ja ammattina	4
3	Merkitys osana käsityön tekemistä	6
3.1	Merkityksen määrittelyä	6
3.2	Käsityön merkitys ja sen kahdeksan merkityskategoriaa	6
3.2.1	Toiminnalliset merkitykset	9
3.2.2	Materiaaliset merkitykset	10
3.2.3	Esteettiset merkitykset	10
3.2.4	Ilmaisulliset merkitykset	11
3.2.5	Kokemukselliset merkitykset	12
3.2.6	Moniaistiset merkitykset	12
3.2.7	Yhteisölliset merkitykset	13
3.2.8	Kerronnalliset merkitykset	14
3.3	Käsityön merkitys hyvinvointiin	14
3.4	Uuden käsityötaidon oppiminen ja kehittäminen	15
4	Tutkimuksen tarkoitus	17
4.1	Tutkimuksen teorettinen viitekehysmalli	17
4.2	Tutkimustehtävä	18
5	Tutkimuksen toteuttaminen	19
5.1	Tutkimuksen lähestymistapa	19
5.2	Osallistujat	20
5.3	Aineiston analysointi	21

6 Tulokset	23
6.1 Nuorten aikuisten käsityöntekijöiden käsityölle antamat merkitykset	23
6.2 Keski-ikäisten käsityöntekijöiden käsityölle antamat merkitykset	27
6.3 Ikäihmisiin kuuluvien käsityöntekijöiden käsityölle antamat merkitykset	34
7 Johtopäätökset	39
8 Pohdinta	42
8.1 Mitä käsityö merkitsee?	42
8.2 Tutkimuksen eettiset periaatteet	45
8.3 Tutkimuksen luotettavuus	46
8.4 Jatkotutkimusaiheita	48
Lähteet	50
Liitteet	56
Liite 1. Saatekirja ja kirjoituspyyntö	56

1 Johdanto

Suomalaisten kiinnostus käsitöitä kohtaan on kasvanut merkittävästi viime vuosina. Vuonna 2021 peräti 85 % suomalaisista ilmaisi kiinnostuksensa oppia tekemään käsitöitä, mikä on huomattava nousu verrattuna vuoteen 2018, jolloin vastaava luku oli 65 %. Käsityöt nähdään nykyisin paitsi mielekkäinä myös luovuutta mahdollistavina aktiviteetteina, jotka ovat tärkeä osa suomalaisten elämää ja arkea. Korona-aika ja lisääntynyt kotoilu ovat osaltaan edesauttaneet käsityöharrastusten suosion kasvua, ja monille käsityöt ovat olleet merkittävä keino hallita stressiä ja luoda yhteyksiä omaan tekemiseen. Käsityöt ovatkin monille suomalaisille positiivinen ja palkitseva tekemisen muoto. (Taitoliitto/ Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry 2021.)

Merkitys ymmärretään jonkin asian sisältönä, arvona tai tarkoituksena (Kotimaisten kielten keskus & Kielikone Oy 2024). Merkitykset koostuvat ihmisten omista kokemuksista (Rauhala 2005, 35). Ne ovat jokaiselle yksilöllisiä. Koska merkitykset syntyvät henkilökohtaisesta näkökulmasta, saman asian voi kokea ja tulkita eri tavoin. Lisäksi merkitykset voivat muuttua ajan myötä uusien kokemusten ja oivallusten kautta. (Kouhia 2016, 55; Pihlanto 2011, 27.) Tämän vuoksi on tärkeää tunnistaa ja arvostaa yksilöllisiä näkökulmia ja kokemuksia eri elämäalueilla, myös käsitöiden parissa. Jokainen tekijä tuo käsityöhön oman tarinansa, taitonsa ja tunteensa, mikä tekee lopputuloksesta ainutlaatuisen. Käsityön kautta voidaan paitsi ilmaista itseä, myös löytää yhteys menneisyyteen, perinteisiin ja muihin ihmisiin. Tämä osoittaa, kuinka merkitysten luominen ei ole vain yksilöllinen prosessi, vaan myös osa laajempaa kulttuurista ja yhteisöllistä kokemusta. (Kouhia 2012; Kouhia 2016.)

Käsityön merkityksiä on käsitelty useissa tutkimuksissa, ja se on todettu monitasoiseksi ilmiöksi, joka heijastaa tekijänsä persoonallisuutta, suhteita muihin ihmisiin ja kulttuurisiin perinteisiin (Pöllänen 2013, 217). Kouhia (2012) tarkasteli tutkimuksessaan käsityön omakohtaisesti tulkittuja merkityksiä ja esitti, että käsityöt voivat tarjota syvällisiä kokemuksia ja tuntemuksia. (Kouhia 2012, 30.) Myöhemmin Kouhia (2016) tutki nykyajan käsityöharrastajien kokemuksia käsityön merkityksistä. Hänen tutkimuksensa mukaan käsityön merkitykset ovat moninaisia, päällekkäisiä ja muuttuvia, ja ne voivat olla jopa ristiriitaisia. Tärkeimmäksi tekijäksi nähtiin yksilöllinen merkityksen kokemus, joka oli henkilökohtainen ja dynaaminen. (Kouhia 2016, 54–56.)

Pöllänen (2013) tutkimuksessa käsiteltiin erityisesti ammattilaiskäsityöntekijöiden käsityölle antamia merkityksiä. Käsityöt nähtiin tässä tutkimuksessa paitsi miellyttävänä ja tyydytystä tuottavana toimintana myös taloudellisesti tuottoisana. Käsityö toimi rytmin luojana arjessa, ja sen tekeminen tarjosi mahdollisuuden torjua laiskuutta ja sitoutua muihin päivittäisiin askareisiin. (Pöllänen 2013, 221.)

Lisäksi käsityön merkitystä on tutkittu erityisesti sen yhteyksissä hyvinvointiin. Käsityön tekemisen on todettu vaikuttavan myönteisesti yksilön hyvinvointiin, mutta suurin osa aiemmista tutkimuksista on keskittynyt käsityön ryhmämuotoisiin vaikutuksiin. Yksilölliset kokemukset ja ilmaisut käsityön parissa ovat jääneet vähemmälle huomiolle (Pöllänen 2013, 218).

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia käsityöntekijöiden käsityölle antamia merkityksiä. Tutkimuksessa pyritään selvittämään, kuinka käsityö koetaan eri-ikäisten ihmisten elämässä ja mitkä tekijät koetaan olevan yhteydessä näihin merkityksellisiin kokemuksiin. Tavoitteena on tuoda esiin käsityöhön liittyviä henkilökohtaisia, sosiaalisia ja kulttuurisia ulottuvuuksia sekä ymmärtää, millaisia rooleja käsityö voi saada yksilön elämän eri vaiheissa.

Tutkimuksen aineisto on kerätty Webropol-alustalla, jossa vastaajia on pyydetty kirjoittamaan omakohtaisia kokemuksiaan ja ajatuksiaan käsityöhön liittyen. Kirjoituspyynnöt on muotoiltu siten, että ne mahdollistavat syvällisten ja henkilökohtaisten näkökulmien tuomisen esille, minkä avulla voidaan tarkastella käsityön merkityksiä monipuolisesti ja yksilöllisesti. Aineistonkeruu on suoritettu systemaattisesti siten, että kaikki vastaajat saivat samansisältöiset kysymykset, samanlaiset ohjeet ja saman teknisen vastausalustan. Näin aineistoa kerättiin samalla tavalla kaikilta. Tämä toteutustapa varmistaa aineiston luotettavuuden, ja tarjoaa arvokasta tietoa siitä, kuinka eri-ikäiset käsityöntekijät kokevat käsityön ja millaisia merkityksiä siihen liitetään.

2 Käsityö

2.1 Käsityön määrittelyä

Adamsonin (2007) mukaan käsityön määritelmään sisällytetään esineiden lisäksi käsityöläisten käyttämät menetelmät, asenteet ja toiminnat. Käsityönä tehdyt tuotteet voivat olla tiiviissä yhteydessä tekijöidensä ja käyttäjiensä toimintoihin, kulttuureihin ja perinteisiin. (Adamson 2007, 1–7.) Materiaalien valmistus, manipulointi ja aistinvarainen kokeminen ovat keskeisiä käsityön elementtejä. Käsityö perustuu käytännön tiedon hankkimiseen, joka on kosketeltavaa, intuitiivista ja taitoihin perustuvaa. Se sisältää myös esteettisiä ominaisuuksia, kuten käsityötaitoa (Mason 2005, 2).

Kouhia ja Laamanen (2014, 13) viittaavat käsitöissä sekä immateriaalisiin että materiaalisiin tekijöihin: tekemisen prosessiin ja sen tuloksena syntyvään tuotteeseen. Usein kokonaisvaltainen tuottamisen teko, jossa immateriaalinen tekijän taito saa muotonsa materian kautta, nähdään käsityön tärkeimpänä määrittäjänä. Käsityön käsite ei ole yksiselitteinen. Se on vaikeasti määriteltävä ja jopa kiistanalainen. Vaikka kosketus materiaaliseen, aistiseen maailmaan on väistämätöntä, käsityö ei rajaudu tiettyyn materiaaliin tai tekniikkaan. Esimerkiksi huovuttaminen, ompelu, tatuointi ja sokerileipurin työ ovat kaikki käsityötä eli käsin tehtävää työtä. Vaikka käsityön usein nähdään viittaavan korkeaan laatuun, käsityön ei tarvitse täyttää tarkkoja laadun kriteereitä ollakseen käsityötä. (Kouhia & Laamanen 2014, 13.)

Käsityö voi sisältää myös toimintaa, jossa päämääränä ei ole valmis tuotos, vaan ilmaisu, kokeilu ja vuorovaikutus materiaalin kanssa (Kouhia & Laamanen 2014, 13). Käsityö liittyy taitoon tehdä jotain. Käsityön taito ilmenee tehtyjen asioiden laadussa, kuten kuinka hyvin komponentit sopivat yhteen, kuinka yksityiskohdat käsitellään ja kuinka hyvin muoto, materiaali tai valmistustapa palvelevat niiden tarkoitusta. (Kim 2014, 61–62.) Käsityön arvo kyseenalaistuu nyky-yhteiskunnassa jatkuvasti, ja käsityö on joutunut puolustautumaan. Nykyään käsin tekemisellä itsessään nähdään olevan arvoa. Käsin valmistetussa tuotteessa on erityistä ihmiskäden siihen siirtämä työtä. Se ei ole koneen persoonatonta työtä, vaan ihmisen persoonallista työtä, joka on osa tekijäänsä. Kun puhutaan työstä, viitataan myös tekemisen taitoihin. (Heikkinen 2004, 75–76.)

Käsityölle ominainen piirre on se, että se tehdään käsillä tai käsityövälineillä ja siitä syntyy jokin konkreettinen tuote (Suojanen 1993,14). Käsityö sanalla voidaankin viitata sekä käsityötoimintaan että toiminnasta syntyneeseen tuotteeseen (Kotimaisten kielten keskus & Kielikone Oy 2024). Käsityö merkitsee taitoa ja taitavaa toimintaa, joka mahdollistaa materiaalin työstämisen ja muokkaamisen luovalla tavalla (Seitamaa-Hakkarainen 2009, 67).

Aikojen kuluessa käsityötaidot ovat siirtyneet tekijältä toiselle. Äidit ja isoäidit ovat siirtäneet käsityöhön liittyvää tietotaitoaan tyttärelle ja isät ja isoisät pojilleen. Käsitöiden elävästä perinnöstä puhuttaessa tarkoitetaan sekä käsitöiden tekemiseen liittyvää tietoa että taitoa. Nykyään peruskoulu tarjoaa meille hyvän perustan käsityötaidon kehittymiselle, mutta erilaiset perinteet siirtyvät myös perheiden kautta. (Marsio 2017, 19.)

Kojonkoski-Rännälin (1998, 62) mukaan käsitöiden tekemisessä voidaan käyttää koneita ja laitteita, mikäli ihminen itse ohjaa niitä ja hänen kädenjälkensä näkyy valmiissa tuotteessa. Myös Järnefelt (2017, 72) on sitä mieltä, että käsitöiden tekeminen ei ole etukäteen koodattua robottityötä, vaan käsityöprosessin keskelläkin voidaan tekemisen suuntaa vaihtaa. Käsityön tekeminen voidaan jakaa kahteen osaan, joita ovat kokonainen käsityö ja ositettu käsityö. Kokonaiseen käsityöhön kuuluvat tuotteen ideointi ja tekninen suunnittelu, tuotteen valmistaminen ja arviointi (Rönkkö 2011, 16). Kokonainen käsityö ei siis tarkoita tekstiili ja teknisen työtapojen yhdistämistä, vaan siinä sama henkilö suorittaa kaikki käsityön tekemisen vaiheet suunnittelusta arviointiin itse tai osana ryhmää (Pöllänen & Kröger 2006, 87).

Ositettu käsityö perustuu olemassa olevan mallin mukaiseen työskentelyyn eikä sisällä kaikkia kokonaiseen käsityöhön kuuluvia vaiheita (Rönkkö 2011, 17). Ositettua käsityötä voidaan kutsua jäljentäväksi käsityöksi (Pöllänen & Kröger 2006, 86). Ositetussa käsityössä käytetään toisen henkilön tekemää suunnitelmaa tuotteen ominaisuuksista (Pöllänen & Kröger 2004, 161). Ositetussa käsityössä on keskeistä saada aikaan jokin tuote, jonka tekemisessä käytetään apuna valmiiksi tehtyä vaiheittain etenevää ohjetta (Pöllänen & Kröger 2006, 161).

2.2 Käsityö harrastuksena ja ammattina

Käsitöiden merkitys on muuttunut ajansaatossa pakollisesta tarpeeseen valmistamisesta harrastukseksi, jossa käsitöitä tehdään omaksi huviksi ja oman luovuuden toteuttamiseksi (Linko 1997, 47). Jokaisella käsitöitä tekevällä ihmisellä on omat syynsä tehdä käsitöitä.

Kojonkoski-Rännälin (2014, 36) mukaan ihmisillä on kuitenkin luontainen tarve käsillä tekemiseen. Käsitöiden tekeminen on siis ihmiselle luonnollista ja käsitöiden tekeminen tyydyttää tämän tarpeen. Käsitöiden tekeminen on tärkeä harrastus monille ihmisille. Käsitöitä tekeekin noin 50 %:a suomalaisista (Taitoliitto/ Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry 2021). Käsityöharrastuksen suosio näkyy myös esimerkiksi sosiaalisen median käsityöryhmien määrässä tai erilaisten käsityö aiheiden näkyvyydestä sosiaalisessa mediassa. Käsityön voidaan ajatella olevan enemmän globaalia kuin ennen, kun internetin välityksellä voidaan vaihtaa viestejä ja vaikutteita helposti (Luutonen 2017, 8).

Teollistumisen ja globalisaation myötä perinteisten käsityöammattien määrä on vähentynyt, mutta ala on samalla kehittynyt ja monipuolistunut. Nykyään käsityöammatteja on monenlaisia, ja teknologian kehitys on tuonut mukanaan uusia mahdollisuuksia. Vaikka perinteisiä ammatteja, kuten kutojan tai vaatturin työtä, joissa tuotteet syntyvät käsityömäisen prosessin tuloksena, on yhä olemassa, monet käsityöammatit ovat mukautuneet nykyaikaan. Digitalisaatio, 3D-tulostus ja raaka-aineiden innovatiivinen valmistus ovat avanneet uusia uramahdollisuuksia käsityöläisille. Lisäksi käsityötaitoja hyödynnetään myös palveluammateissa, kuten käsityönopeettajan ja ohjaajan työssä. (Kaipainen 2007, 38.)

Kädentaitoja vaativilla aloilla valmistetaan, kootaan ja korjataan monenlaisia tuotteita, ja työtehtävät voivat kattaa koko tuotantoprosessin raaka-aineiden hankinnasta valmiin tuotteen viimeistelyyn. Käsityöaloja ovat muun muassa puu-, metalli-, tekstiili-, vaatetus-, koru-, keramiikka-, kivi-, rakennus- ja konservointiala. Työssä yhdistyvät perinteiset käsityötekniikat sekä modernit työkalut ja koneet, mikä mahdollistaa sekä perinteisten että innovatiivisten tuotteiden valmistuksen. Yrittäjyys on alalla yleistä, ja monet käsityöläiset toimivat itsenäisinä ammatinharjoittajina tai pienyrittäjinä. (Työmarkkinatori n.d.)

3 Merkitys osana käsityön tekemistä

3.1 Merkityksen määrittelyä

Kielitoimiston sanakirja (2024) määrittelee merkityksen kahdesta näkökulmasta. Sillä voidaan tarkoittaa sanan konkreettista tarkoitusta tai sitä mikä jonkin asian arvo tai tärkeys on. (Kotimaisten kielten keskus & Kielikone Oy 2024.) Merkityksiin sisältyy niin tiedot, tunteet, uskomukset kuin luulot (Pihlanto 2011, 26). Merkityksillä voidaan myös tarkoittaa niitä asioita, mitä ihminen kokee tärkeäksi (Rönkkö 2011, 5).

Merkitykset syntyvät ihmisten kokemuksista ja käsityksistä itsestämme (Rauhala 2005, 35). Ne siis muodostuvat jokaiselle yksilöllisesti, jolloin niiden koostumus ja maailmankuva ovat henkilökohtaisia ja subjektiivisia. On yleistä, että ihmiset voivat nähdä saman asian eri tavalla, mikä korostaa merkityksen muodostumisen henkilökohtaisuutta. (Kouhia 2016, 55; Pihlanto 2011, 27.)

Lähtökohtana on ajatus, että ihmisen maailma koostuu merkityksistä. Alasuutari (1993) on todennut, että käsitteen merkitys ymmärretään intuitiivisesti ja asian merkitys on se, mitä jokin asia tarkoittaa. Hänen mukaansa käsitteen merkitystä on vaikea määritellä tarkemmin kuin kehämäisesti, ja termiä on käytetty monissa eri yhteyksissä. Sosiologiassa merkitys viittaa usein symboliikkaan, joka liittyy asioihin. Alasuutarin mukaan todellisuuden realiteetit ovat olemassa meille merkitysten kautta, eivätkä irrallisina ihmisten tulkinnoista ja ymmärryksestä riippumatta. (Alasuutari 1993, 41–42, 46; Luutonen 1997, 21.)

Tuotteet liittyvät kulttuurisiin, psykologisiin, sosiaalisiin ja taloudellisiin arvoihin. Arvot perustuvat yhteiskunnan käsitykseen hyvästä elämästä. Arvo voi liittyä esineen ominaisuuteen, ja arvo on yleensä sitä suurempi, mitä harvinaisempi esine on. Yksilö kokee arvon olemassaolon, mutta ei aina tiedosta sen vaikutusta valintoihinsa. Esineiden merkitykset ovat arvoja konkreettisempia, ja esineet voidaan luokitella merkitysten mukaan. (Anttila 1993, 24; Luutonen 1997, 21–22.)

3.2 Käsityön merkitys ja sen kahdeksan merkityskategoriaa

Käsityön merkitykset ovat muuttuneet ajan myötä, mutta samanaikaisesti käsillä tekemisen arvo on noussut uudella tavalla esiin. Nykyään käsin tekeminen ei liity hyödyllisten tuotteiden valmistamiseen vaan enemmän tekemisen iloon, oman luovuuden ilmaisuun ja ympäristön

muokkaamiseen. (Seitamaa-Hakkarainen 2009, 73.) Käsityön merkitys voi ilmetä eri tavoin tässä yhteiskunnassa. Olennaisimpana voidaan nähdä ihmisen tarve ilmaista itseään käsin tekemällä. (Pöllänen & Kröger 2000, 239.) Käsityön merkitys liittyy itse valmistettuun tuotteeseen sekä sen valmistusprosessiin (Pöllänen 2012). Käsityön merkitys on siis enemmän henkilökohtaista ja oman luovuuden toteuttamista kuin pelkästään valmiiden tuotteiden valmistamista.

Käsityölle annettujen merkityksien on todettu olevan monimuotoisia, päällekkäisiä, yhdisteleviä, kontekstuaalisia, muuttuvia ja ristiriitaisia. Koska merkityksien muodostuminen on yksilöllistä, niin on myös käsityölle muodostuvat merkitykset. Nämä merkitykset liittyvät yksilöiden henkilökohtaisiin kokemuksiin, arvoihin ja asenteisiin. Käsityö voi edustaa elämäntapaa, intohimoa, kulttuurista rituaalia sekä välttämätöntä osaa koti- ja työelämästä. (Kouhia 2016, 54.)

Merkitysten päällekkäisyydessä nousee esiin se, että merkitykset voivat limittyä ja tuoda esiin useita yhteyksiä. Tämä lisää intersubjektivistä ymmärrystä eri yksilöiden välillä.

Päällekkäisyydessä korostuu se, että kaikki eivät koe tai tulkitse käsitöitä samalla tavalla, vaikka käytettäisiinkin samanlaisia termejä omien kokemusten kuvailussa. (Kouhia 2016, 55.) Käsityön merkitykset voivat siis vaihdella suuresti yksilöiden välillä, koska ne syntyvät ihmisten erilaisista henkilökohtaisista kertomuksista ja voivat siksi olla hyvin suhteellisia. (Kouhia 2016, 55; Pihlanto 2011, 27.) Kun merkitykset tuodaan päällekkäin, se luo sosiaalista tietoisuutta siitä mitä ja miten tiedämme, sekä olemmeko samaa vai eri mieltä käsitöistä. Tähän vaikuttaa merkittävästi ihmisten omat kulttuuriset käsityökäytännöt ja sosiaaliset suhteet. (Kouhia 2016, 55.)

Yhteydellä viitataan yksilön kykyyn luoda ja ylläpitää suhteita sekä kokea yhteisöllisyyttä muiden ihmisten kanssa käsityön avulla. Käsityöharrastuksen yhdistävyys riippuu yksilöiden omista pyrkimyksistä osallistua käsityöprojekteihin, jakaa kokemuksiaan ja tavata uusia ihmisiä. Käsityöharrastus sisältää vahvan sosiaalisen ulottuvuuden, joka kannustaa yhteydenpitoon ja yhteisöllisyyteen arkipäiväisen käsityötoiminnan kautta. (Kouhia 2016, 55.) Käsityössä on symboliikkaa, joka kuvaa itse tekijää sekä hänen suhteitaan muihin ihmisiin ja ympäröivään maailmaan. Näin käsityö luo ja vahvistaa sidettä yksilön, perheen, ystävien, naapureiden ja muiden ryhmien välillä. (Pöllänen 2012.)

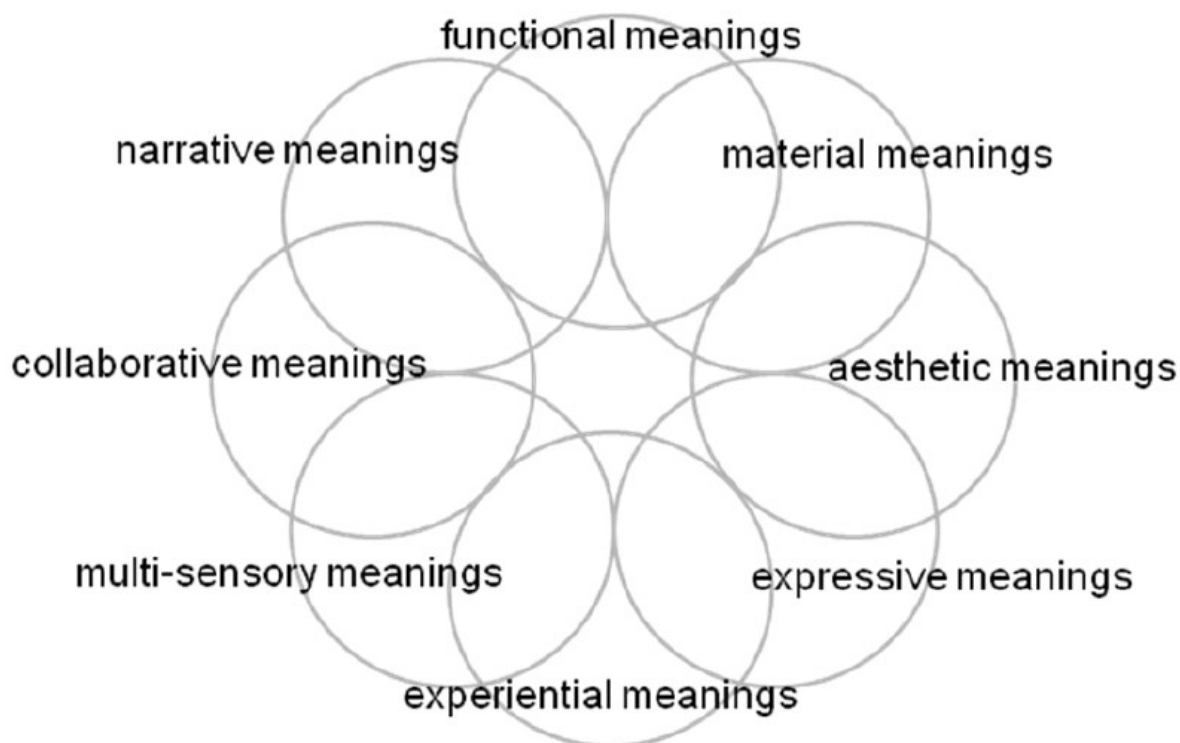
Kontekstuaalisuus kuvastaa käsityön merkityksen tilannesidonnaisuutta. Se korostaa, että merkitykset ovat riippuvaisia sosiaalisista ja kulttuurisista olosuhteista, joissa ne vaihtelevat sen mukaan millaisia ihmiset ovat. Kontekstuaalisuus, riippuvuus ja yhteenkuuluvuuden tunne voivat vaihdella, esimerkiksi käsityöryhmissä näitä voidaan edistää kannustamalla osallistumaan aktiivisesti, sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja yhteisen käsityön merkityksen vahvistamiseen. Kontekstuaalisuus käsityön merkityksissä tunnistaa käsityöntekijöiden olevan alttiita erilaisille vaikutteille ja osallistuvat jatkuvasti yhteiskunnallisten käytäntöjen muokkaukseen. Tämä vaikuttaa siihen, miten he näkevät itsensä tekijöinä tietyissä tilanteissa. Tärkeä näkökohta kontekstuaalisuudessa on, että se tunnustaa merkityksien satunnaisuuden eli sen, miten käsityöt ja niiden tekeminen voivat joskus onnistua käsittelemään muistiin, subjektiivisuuteen ja toimijuuteen liittyviä kysymyksiä. (Kouhia 2016, 55–56.)

Kun harrastuskäsityön merkityksiä kuvataan siirtymisen käsitteellä, viitataan liikkeeseen paikasta tai asemasta toiseen. Käsityön tekeminen kietoutuu keskusteluihin, jotka sijoittavat tekijänsä erilaisiin rooleihin ja identiteetteihin. Terminä siirtyminen on mielenkiintoinen, sillä se hylkää pysyvyyden ja korostaa muutosta. Käsityön merkitykset ovat vaihtuvia ja jatkuvasti alttiita uudelleenmuodostukselle. Ne eivät ole pysyviä, vaan ne muokkaantuvat ja kehittyvät ajan kanssa. (Kouhia 2016, 56.)

Käsityön merkitykset voivat olla joskus puolueellisia ja ristiriitaisia ja ne haastavat käsityön merkityksen näkemistä itseilmaisuna. Esimerkiksi tekstiilikäsityöt saatetaan kokea stereotyyppisesti naisellisena toimena, kun taas toisinaan saatetaan juhlia voimakkaina kannanottoina sukupuolirajoitteisen vapaan kodin puolesta. Kuten käsityön muuttumisen ja ristiriitaisuuden käsitteet viittaavat, käsityön valmistaminen ei tapahdu johdonmukaisesti. Siinä ei kuljeta suoraa polkua eikä se etene alusta loppuun kuten perinteiset prosessit. Sen sijaan se on jatkuvasti kehittyvä verkostoprojekti, jolla on monia samanlaisia alkujia ja useita loppuja. (Kouhia 2016, 56.)

Kouhia (2012, 30) esittelee moninäkökulmaisen viitekehyksen (kuvio 1, s. 6), joka kuvaa käsityön yleisiä merkityksiä kahdeksassa toisiinsa liittyvissä ja osittain päällekkäisissä kategorioissa. Näitä merkityksiä ovat toiminnalliset, materiaaliset, esteettiset, ilmaisulliset, kokemukselliset, moniaistiset, yhteisölliset ja kerronnalliset merkitykset. Nämä kategoriat kuvaavat sekä itse tekemisen että käsityötuotteiden merkityksiä. Mallin tarkoitus on tarjota

yleisiä nimiä erilaisille henkilökohtaisille merkityksille, jotka ovat peräisin yksilön arvoista, elämänhistoriasta ja sosiaalisesta vuorovaikutuksesta.

Kuvio 1. Käsitön kahdeksan toisiinsa liittyvää merkityskategoriaa (Kouhia 2012, 30)

Kouhian (2012, 30) viitekehysmallia ei voida pitää vakiintuneena mallina, sillä merkityskategorioilla voi olla yksilöllisesti erilainen painoarvo: osa merkityksistä nähdään tärkeämpinä kuin toiset. Tästä huolimatta malli tarjoaa hyödyllisen, moninäkökulmaisen kehyksen käsitöiden merkitysten tarkasteluun. Se pyrkii lisäämään ymmärrystä kuvaamalla tyypillisiä merkityskategorioita. Seuraavissa alaluvuissa käsitellään käsityölle annettuja merkityksiä Kouhian (2012) tekemän luokituksen mukaisesti.

3.2.1 Toiminnalliset merkitykset

Perinteisessä käsityössä on ollut tärkeää, että tuotteella on selkeä ja käytännöllinen käyttötarkoitus. Käytettävyys on ollut keskeinen tekijä, ja käsityöesineiden on täytynyt olla hyödyllisiä ja tarkoituksenmukaisia arjessa. (Ihatsu 2004, 43.) Toiminnallisilla merkityksillä (kuvio 1, s. 6, functional meanings) tarkoitetaan, kuinka käsityöesineet ovat käytännöllisiä ja esteettisiä. Käsitöitä tekevät korostavat usein käsitöiden tarkoituksenmukaisuutta, mutta toiminnallisuus ei rajoitu pelkästään esineiden hyödyllisyyteen. Toiminnalliset merkitykset

ulottuvat myös resursseihin, kiinnostuksiin, kykyihin ja mahdollisuuksiin, jotka liittyvät käsitöiden tekemiseen ja käyttöön. (Kouhia 2016, 48.)

Toiminnallisuus nähdään osana hyödyllisiä tuotteita, kuten vaatteina. Käsityötuote voi olla myös esimerkiksi koriste-esine, jolla on enemmän esteettinen tarkoitus kuin tarpeellisuuteen liittyvä esine. Koriste-esineet nähdään epätyypillisenä toiminnallisuutena. Lisäksi toiminnallisuuteen liittyvässä tiedossa on viittauksia osaamisen tunteeseen, onnistuneeseen valmistukseen sekä tiettyyn käyttöön soveltuvuuteen. (Kojonkoski-Rännäli 2014, 70; Kouhia 2012, 31.)

3.2.2 Materiaaliset merkitykset

Koska käsityöt ovat ihmisen tekemiä luomuksia, ne ovat erottamattomasti osa materiaalista kulttuuria. Materiaalin merkitykset viittaavat sosiaalisiin ja kulttuurisiin yhteyksiin, joissa käsityöesineet nähdään (Harvey 2017, 7). Materiaalisuus merkityskategoriana (kuvio 1, s. 6, material meanings) sisältää henkilökohtaisia ilmaisutapoja ja arvoja, jotka konkretisoituvat fyysisissä esineissä ja välittyvät taituruuden ja käsityötaidon kautta. Konkreettisena ominaisuutena materiaali voi toimia inspiraation lähteenä ja motivoida tekemistä. (Kouhia 2012, 31.)

Merkitys kasvaa, kun se liittyy konkreettisten tuotteiden käyttöön ja kulutukseen. Myös käsitöiden taloudelliset näkökohdat ovat ilmeisiä materiaalisuuden kannalta. Tämä tarkoittaa, että ollakseen ostamisen arvoinen käsintehdyn esineen täytyy vastata sekä myyjän että ostajan vaatimuksiin, aivan kuten massatuotettujen tuotteidenkin. Materiaalisuuden näkökulmasta esine edustaa siten tietynlaista kannattavuutta. Kannattavuuden, esteettisen laadun ja käyttötarkoitukseen sopivuuden mielikuvia herätessään konkreettisella materiaalilla on merkittävä rooli: laadukkaat materiaalit yhdistetään helposti korkealaatuiseen käsityöhön, ja ne kietoutuvat taitavan tekemisen ajatukseen. (Kouhia 2012, 31–32.)

3.2.3 Esteettiset merkitykset

Esteettisyys nähdään osana kokonaisuutta, joka koostuu monesta eri asiasta (Naukkarinen 2011, 50). Käsityötuotteissa esteettiset merkitykset (kuvio 1, s. 6, aesthetic meanings) liittyvät niiden esteettiseen arvoon, jonka tekijät, omistajat ja katsojat tunnistavat. Esteettisyys ei koske vain henkilökohtaisten arvojen ja kulttuuristen merkitysten ylläpitämistä, vaan myös teknistä taitavuutta ja virheettömyyttä. Esteettisyys ymmärretään sekä ulkonäön että oikein

tehdyn työn kautta. Tämä korostaa taitavan työn arvoa esteettisesti merkityksellisenä kokemuksena ja yhdistää esteettiset merkitykset käsityön kokemuksellisuuteen, ilmaisullisuuteen ja toiminnallisuuteen. (Kouhia 2016, 48–49.)

Esteettiset merkitykset liittyvät voimakkaasti itseymmärrykseen. Ne näyttivät olevan peruste käsityöesineiden arvolle ja innostivat luomaan esineitä, joilla oli esteettistä merkitystä. Käsintehdyt esineet edustivat kodikasta tunnelmaa ja samalla ylläpitivät kulttuurisia merkityksiä: niitä pidettiin artefakteina, joiden kautta kulttuuri-identiteettiä neuvoteltiin, säilytettiin ja vahvistettiin. Tämä vahvistaa käsityöesineiden merkityksen henkilökohtaisten arvojen ja paikkoihin liittyvien muistojen kantajina. Fyysisten elementtien ja arvojen välinen vuorovaikutus heijastuu esteettisissä merkityksissä, jotka kuvastavat käsityöläisen henkilökohtaisia arvoja, taitoja ja luovuutta ja samalla tukevat ajatusta tuotosten käytännön odotusten täyttämisestä. (Kouhia 2012, 32.)

3.2.4 Ilmaisulliset merkitykset

Käsityöt ovat yksi itseilmaisun muoto (kuvio 1, s. 6, expressive meanings), jonka kautta ihmiset voivat tuoda esiin arvojaan, henkilökohtaista tyyliään ja elämäntapaansa. Ne voivat toimia välineenä itsensä löytämiseen sekä identiteetin ja minäkuvan rakentamiseen. Esimerkiksi kodin sisustaminen käsityöesineillä tai perinteisten käsityötuotteiden käyttö voivat olla tapoja ilmaista itseä ja osallistua sosiaalisiin tilanteisiin. Käsityöt eivät ole vain yksilöllistä itseilmaisua, vaan ne voivat myös heijastaa kulttuurisia perinteitä ja yhteisöllisyyttä. (Kouhia 2016, 49.)

Käsityöllä on merkittävä rooli ihmisen itsetunnon kehittämisessä. Kun ihminen onnistuu luomaan jotain omin käsin, hän kokee hallitsevansa työnsä, mikä vahvistaa itsetuntoa ja antaa kokemuksen omasta osaamisesta ja kyvykkyydestä. Tämä onnistumisen kokemus ei välttämättä edellytä ulkopuolista hyväksyntää tai kiitosta, vaikka ne usein seuraavatkin onnistunutta suoritusta. (Kojonkoski-Rännäli 1998, 120; Kouhia 2012, 33.)

Käsityöilmaisuuun suuntautuneet kokevat käsityön elämyksellisenä prosessina, jossa työskentely perustuu omiin kokemuksiin, mielikuviin ja muistojen vaalimiseen. Käsityöt voivat toimia myös tunteiden ilmaisun välineenä sekä keinona rakentaa ja vahvistaa omaa identiteettiä. Lisäksi käsityö voi tarjota terapeutin ulottuvuuden, jossa käsillä tekeminen tuo rauhaa ja keskittymistä. (Rönkkö 2011, 88, 121.)

3.2.5 Kokemukselliset merkitykset

Kokemukselliset merkitykset (kuvio 1, s. 6, experimental meanings) käsityössä liittyvät kokemuksiin, jotka ovat kehittyneet ja henkilöityneet ajan myötä. Ne nousevat esiin arkipäiväisistä kokemuksista ja liittyvät jokapäiväisiin toimintoihin ja niihin liittyviin ajatuksiin ja tunteisiin. Käsityöt nähdään esineinä, jotka todistavat ja ylläpitävät kulttuurisia yhteyksiä ja merkityksiä, jotka liittyvät yhteenkuuluvuuteen ja osallisuuteen kulttuurisessa virrassa. (Kouhia 2016, 49.)

Kokemukselliset merkitykset heijastavat identiteettiä, koettuja elämyksiä, yhteenkuuluvuuden tunteita, henkilökohtaisia ihmissuhteita ja perinteitä. Ne siis liittyvät siihen, mitä ihminen on kokenut. Esimerkiksi käsityölahjojen antamista ja saamista pidetään merkityksellisenä. Muistona saattaa olla se hetki, kun sait sukulaiselta lahjaksi villapaidan, villasukat tai jotain muuta itse tehtyä. Tai kun teit ystävälle syntymäpäivälahjaksi jotain itse. Tällaiset kokemukset tekevät esineistä erityisiä ja henkilökohtaisella tavalla merkityksellisiä. (Kouhia 2012, 34; Mikkonen 2004, 148.)

Kokemusorientoitunut tekijä saattaa tehdä kokeiluja ilman aikomusta hyödyntää niitä valmiisiin tuotteisiin. Vaikka hän tekee myös valmiita tuotteita, keskeneräisyys ei ole hänelle yhtä suuri ongelma kuin tuoteorientoituneelle tekijälle. Kokemusorientoituneelle tekijälle prosessi ja kokeilut ovat siis yhtä tärkeitä kuin lopputulos, ja ne voivat tuoda esiin uusia ideoita ja luovia ratkaisuja, jotka rikastuttavat käsityön maailmaa. (Mikkonen 2004, 148–149.)

3.2.6 Moniaistiset merkitykset

Ihmisellä on viisi perusaistia, joita ovat haju, maku, näkö, kuulo sekä tunto. Aistimme antavat meille tietoa sekä omasta kehostamme että ympäröivästä maailmasta. Moniaistisuudessa aisteja käytetään sekä yhdessä että erikseen. (Saarinen 2014, 15.) Käsityöprosessissa voidaan hyödyntää erilaisia aisteja ja elementtejä, kuten muistoja, hajuja, makuja, kuvia, ääniä, värejä, valoa, esineitä, muotoja ja tekstuureja (Kojonkoski-Rännäli 2006, 100). Tämä moniaistinen lähestymistapa voi auttaa käsityöntekijää ajatusten herättäjänä ja yhteyksien luomisessa (Pöllänen 2011, 116).

Moniaistisissa merkityksissä (kuvio 1, s. 6, multi-sensory meanings) itseään reflektioivassa käsityöprosessissa tekeminen on keskiössä, jolloin valmiin tuotteen valmistaminen saattaa

olla toissijaista verrattuna materiaalilla kokeilemiseen. Kouhian tutkimuksessa monien haastateltavien kertomuksissa käsitöiden tekeminen näyttäytyi hetkenä itselle. Osallistujat kertoivat toistuvasti, että käsitöiden avulla he saivat pienen tauon arjesta ja saattoivat keskittyä pelkästään tekemiseen. Tämän myötä aineistossa korostuvat voimakkaasti henkilökohtaisen osaamisen ja onnistumisen kokemukset (Kouhia 2012, 34).

Käsityön tekeminen voi olla merkityksellistä myös epäsuorasti. Käsityön tekemistä arvostetaan suuresti, vaikka tekijä ei itse pystyisi tekemään esinettä. Taitava tekeminen nähdään tärkeänä välittäjänä näille moniaistisille merkityksille, ja se voi tukea kulttuurisia ja sosiaalisia näkökohtia ja arvostuksia, vaikka yksilölliset resurssit olisivat rajalliset (Kouhia 2016, 49).

3.2.7 Yhteisölliset merkitykset

Yhteisölliset merkitykset (kuviot 1, s. 6, collaborative meanings) käsityössä korostavat taitojen oppimista ja jakamista yhteisön keskuudessa. Tyytyväisyys kasvaa siitä, että voi auttaa läheisiään ja olla mukana oman yhteisönsä arjessa. Kun tuntee itsensä tarpeelliseksi ja voi vaikuttaa ympärillään olevien ihmisten hyvinvointiin, se tuo syvää merkityksellisyyden tunnetta elämään. (Linko 1997, 58.)

Kouhian (2012) aineistossa kulttuurinen yhteenkuuluvuuden tunne ilmeni kahdella tavalla. Ensinnäkin käsityöt edustivat kulttuurista yhteisöllisyyttä, joka kytkeytyi kotimaan sosiaaliin käytäntöihin. Tämä yhteisöllisten merkitysten ulottuvuus ylläpiti kansallisen perinteen ja kulttuuri-identiteetin aineettomia piirteitä. Toiseksi yhteisölliset merkitykset liittyvät käsitöihin liittyviin sosiaaliin käytäntöihin. Tämä käsityön sosiaalinen ulottuvuus näkyi yhteisötasolla, missä yhdessä tekeminen vahvisti yhteenkuuluvuuden tunnetta käsityöharrastajien keskuudessa (Kouhia 2012, 35).

Yhteinen kiinnostus käsitöihin toimii yhdistävänä tekijänä, joka tuo harrastajat yhteen ja luo pohjan yhteisöllisyydelle. Harrastajat kokevat yhteisöllisyyttä, kun he jakavat saman intohimon ja kiinnostuksen kohteen. Tämä yhteinen kiinnostus käsitöihin luo vahvan perustan sosiaaliselle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyyden tunteelle. (Kouhia 2016, 50.) Myös Linkon (1997, 53) tutkimuksessa yhteisöllisyys nähtiin tärkeänä, esimerkiksi siinä, miten yhteisön eri jäsenet tukivat toisiaan ja näin mahdollistivat nuoren ihmisen käsityöinnostuksen vahvistamisen, tarjoamalla mm. varat materiaaleihin, tarvittavat työvälineet ja -tilat käyttöön.

(Linko 1997, 53). Kaiken kaikkiaan käsityöharrastus tarjoaa monia yhteisöllisiä merkityksiä, jotka rikastuttavat harrastajien elämää ja vahvistavat sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Se tarjoaa mahdollisuuden oppia, jakaa ja ilmaista itseään, samalla kun se vahvistaa yhteisöllisyyden ja kulttuurisen identiteetin tunteita.

3.2.8 Kerronnalliset merkitykset

Kerronnalliset merkitykset (kuvio 1, s. 6, narrative meanings) sisältävät vapaasti virtaavia ilmaisuja, jotka heijastavat yksilön sisintä olemusta. Tästä näkökulmasta käsityöt voivat myös viitata henkilökohtaisiin kokemuksiin, joissa ollaan poissa nykyisistä kulttuurisista maisemista, perinteistä tai konteksteista. Muistot voivat ilmetä henkilökohtaisella tasolla emotionaalisenä kertomuksena. Aineistosta nousi esiin käsityöntekijöiden kokema kaipuun tunne. Heille käsityöt herättivät hyviä muistoja menneisyydestä. (Kouhia 2012, 36.)

Kerronnalliset merkitykset liittyvät ihmisten elämiin, henkilökohtaisiin historioihin ja identiteetteihin. Tekijät jättävät jälkensä materiaalituotteisiin tekemisen, käytön tai kulutuksen kautta, ja nämä esineet muuttuvat henkilökohtaisten ja kulttuuristen tarinoiden tai kansakunnan tilan symboleiksi. (Kouhia 2016, 49.)

Muistot saattavat herättää voimakkaita tunteita, ja ne voivat olla niin positiivisia kuin negatiivisia. Mieleen saattaa nousta yllättäviä ja erikoisia muistikuvia, jotka tuntuvat merkityksellisiltä. Muistoja käsitellään huolellisesti, toistaen ja korostaen niiden tärkeyttä. Suhde niihin on tällöin syvästi latautunut ja henkilökohtainen. (Eskola 1998, 43.) Käsityön merkitykset muotoutuvat elämysten ja mielekkäiden kokemusten kautta. Tällaisia muistoja voivat olla esimerkiksi itsetehdyn lahjan tekeminen ja saaminen, yhdessä tekemisen ilo esimerkiksi vanhemman kanssa ja yksinkertaisista asioista nauttiminen. (Linko 1997, 49–52.)

3.3 Käsityön merkitys hyvinvointiin

Hyvinvointi voidaan määritellä monella eri tavalla, esimerkiksi Kielitoimiston sanakirjassa sana hyvinvointi on määritelty kahdesta eri näkökulmasta. Sanalla voidaan tarkoittaa vaurautta, varakkuutta tai rikkautta tai toisaalta hyvää terveydentilaan ja hyvää ja harmonista oloa (Kotimaisten kielten keskus & Kielikone Oy 2024). Hyvinvointi voidaan määritellä positiivisena tunteena, joka syntyy esimerkiksi neuloessa (Kenning 2015, 53). Hyvinvointiin voidaan sisällyttää kolme osa-aluetta, joita ovat tyytyväisyys elämään, positiivinen vaikutelma sekä negatiivisen vaikutuksen puute (Martela & Sheldon 2019, 459).

Mielekkään tekemisen ja toiminnan on todettu lisäävän hyvinvointia ja käsitöiden tekemistä voidaankin pitää yhtenä esimerkkinä tällaisesta tekemisestä (Linko 2005). Pöllänen (2017, 79) tutkimukseen osallistuneet käsitöitä harrastavat henkilöt ovat kertoneet käsitöiden tekemisen vaikuttaneen positiivisesti heidän minäkuvaansa sekä itsearvostuksen kasvamiseen. Sen lisäksi käsityöt auttavat heitä ymmärtämään toisia ihmisiä ja kulttuureita sekä arvostamaan ympäristöä. (Pöllänen 2017, 79). Käsitöiden tekeminen esimerkiksi terapiassa voi parantaa hyvinvointia ja mielenterveyttä. Lisäksi lyhyellä aikavälillä se voi vähentää ahdistusta, stressiä ja masennusta sekä kohentaa elämänlaatua ja itsetuntoa. Käsityön terapeuttinen vaikutus syntyy vuorovaikutuksesta tuotteen, materiaalin ja tekijän välillä, mikä voi edistää mielenterveyttä ja hyvinvointia. (Bukhave, Creek, Linstad & Frandsen 2025.)

Käsityötä voi harrastamisen lisäksi edistää taloudellista, fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä hyvinvointia ja elämänhallintaa. Joillekin käsityö voi myös merkitä yrittäjyyttä, ammattia ja toimeentuloa. (Pöllänen & Kröger 2000, 240.) Lisäksi tutkimusten mukaan käsityön merkitys hyvinvointiin nähdään muodostuvan tuotteen tai materiaalin sekä toiminnan ja tekijän välisenä terapeuttisena vuorovaikutuksena (Pöllänen 2012).

3.4 Uuden käsityötaidon oppiminen ja kehittäminen

Uuden käsityötaidon haltuun ottaminen tuottaa iloa ja tyydytystä (Heikkinen 2004, 80). Rönkkö (2011) tutki käsityön merkityksiä, jossa muodostettiin käsityölle annettujen merkitysten perusteella neljä tyyppiä. Yksi näistä tyypeistä on käsityötaitoon suuntautuneet, jossa käsityöprosessi keskittyy taitojen oppimiseen, oman osaamisen esittämiseen ja kehittämiseen. Käsityön opiskelussa on luonnollista pohtia, mitä taitoja jo hallitsee ja mitä haluaisi oppia lisää, sillä käsityön toteuttaminen vaatii näitä taitoja. (Rönkkö 2011, 65, 73). Käsityöharrastajat opettelevat tekniikoita, joita he kokevat tarpeellisiksi saadakseen aikaan tarvitsemiaan tuotteita tai niiden oppimiseen haetaan ulkopuolista apua esimerkiksi kansalaisopistoista. (Linko 1997, 47; Mikkonen 2004, 150).

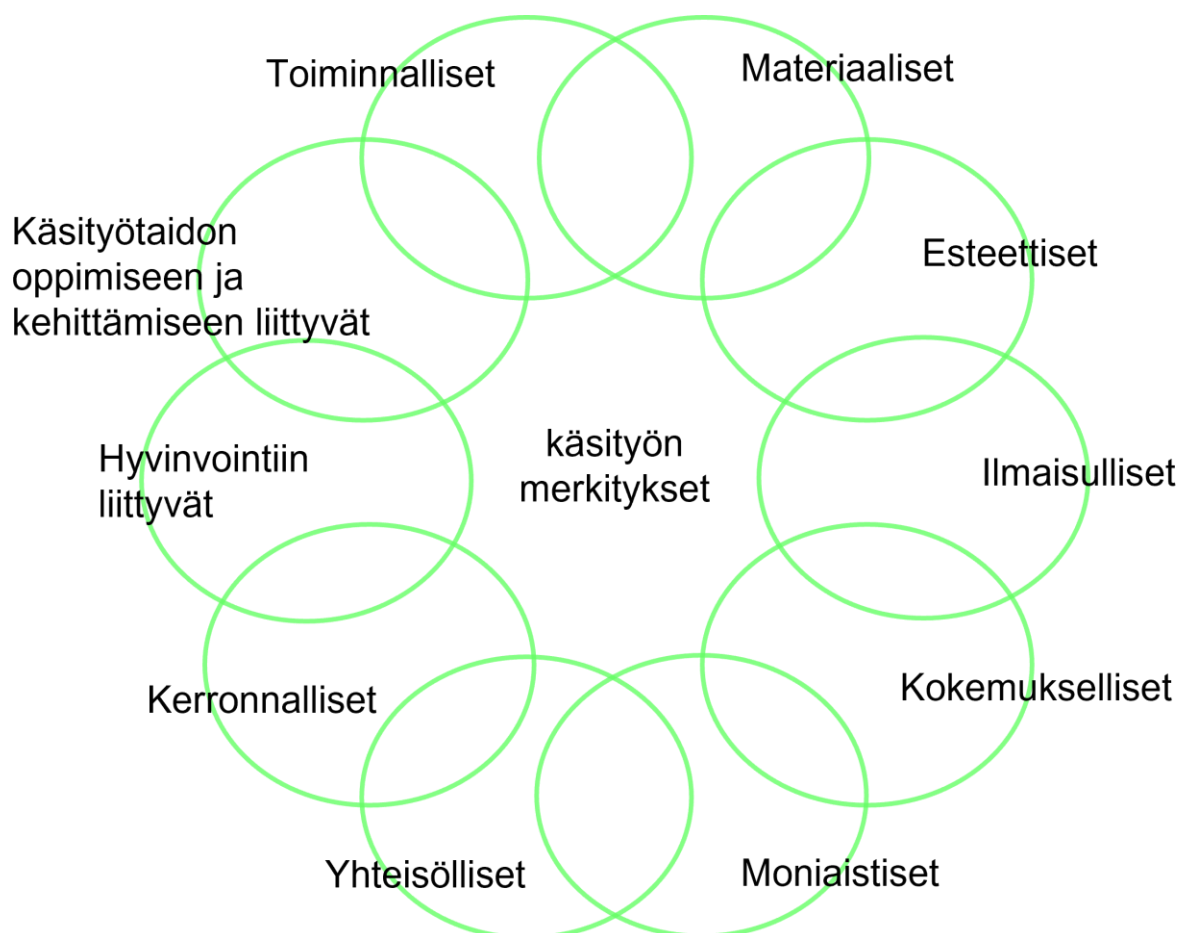
Käsityötaitoja opitaan sekä kotona että koulussa, joissa käsityö on institutionalisoitunutta. Opetus on perinteisesti tapahtunut isältä pojalle tai äidiltä tyttärelle. Oppiminen on tapahtunut katsomalla ja tekemällä, mikä tarkoittaa pitkälti automaattista ja ei-kielellistettyä oppimista. Ihmisillä on myös halu osallistua käsityökursseille, koska siellä on mahdollista oppia ja viihtyä yhdessä muiden kanssa. (Heikkinen 2004, 79–80.) Myös Linkon (1997, 49) tutkimuksessa todettiin, että perhe ja perhetuttavat ovat olleet isossa osassa

peruskäsityötaitojen opettamiseen. Vanhemmat opettavat lapsilleen käsityötaitoja, jolloin taito siirtyy sukupolvelta toiselle (Mattila 2018, 24).

4 Tutkimuksen tarkoitus

4.1 Tutkimuksen teorettinen viitekehysmalli

Tämän tutkimuksen viitekehysmalli perustuu Kouhian (2012, 30) kahdeksaan merkityskategoriaan, johon lisätty käsityötaidon oppimiseen ja kehittämiseen liittyvät merkitykset sekä hyvinvointiin liittyvät merkitykset. Nämä merkitykset esiintyvät monissa käsityön merkityksiä käsittelevissä tutkimuksissa (ks. esim. Kenning 2015; Linko 1997; Pöllänen 2012; Rönkkö 2011) ja siksi ne lisättiin malliin. Tämän tutkimuksen viitekehysmallia on muokattu siten, että se vastaisi paremmin nykypäivän käsityön monipuolisiin merkityksiin ja niiden ilmenemiseen eri konteksteissa.

Kuvio 2. Tutkimuksen teorettinen viitekehysmalli

Tämän tutkimuksen viitekehysmalliin (kuvio 2, s. 17) on sisällytetty kymmenen käsityön merkityskategoriaa, joita ovat materiaaliset, esteettiset, ilmaisulliset, kokemukselliset, moniaistiset, yhteisölliset, kerronnalliset, hyvinvointiin liittyvät sekä käsityötaidon oppimiseen ja kehittämiseen liittyvät käsityön merkitykset. Nämä merkitykset ovat osittain päällekkäisiä ja toisiinsa liittyviä, kuten myös Kouhian (2012) tutkimuksessa. Kategorioiden päällekkäisyys voidaan huomata esimerkiksi käsityökursseille osallistumisessa, jossa käsityötaidon oppiminen ja kehittäminen tapahtuvat vuorovaikutuksessa toisten kanssa, jolloin käsityötaidon oppiminen ja kehittäminen yhdistyy yhteisöllisiin merkityksiin.

4.2 Tutkimustehtävä

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaisia merkityksiä eri-ikäiset käsityöntekijät liittävät käsityöhön. Tutkimusaineistona käytetään kirjoituspyyntöjen (ks. liite 1) kautta saatuja käsityöntekijöiden kirjoittamia tarinoita käsitöistä. Tutkimuksessa tarkastellaan, miten eri-ikäiset ihmiset kokevat käsityön osana elämäänsä ja mitkä tekijät vaikuttavat näihin kokemuksiin. Pyrkimyksenä on selvittää, miten käsityön henkilökohtaiset, sosiaaliset sekä kulttuuriset näkökulmat tulevat esiin annetuissa merkityksissä sekä miten käsityö nähdään yksilön elämän eri vaiheissa.

Tutkimuskysymykset:

1. Millaisia merkityksiä nuoriin aikuisiin kuuluvat käsityöntekijät antavat käsityölle?
2. Millaisia merkityksiä keski-ikäiset käsityöntekijät antavat käsityölle?
3. Millaisia merkityksiä ikäihmisiin kuuluvat käsityöntekijät antavat käsityölle?

5 Tutkimuksen toteuttaminen

5.1 Tutkimuksen lähestymistapa

Laadulliseen tutkimukseen ei kuulu yleistyksien löytäminen tutkittavasta asiasta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 98). Tutkimukseen kuuluu tarkasteltavien ilmiöiden ymmärtäminen kokonaisvaltaisesti tutkittavien henkilöiden näkökulmasta. Tutkimuksessa haluttiin ymmärtää tutkimukseen osallistuvien ihmisten kokemuksia, ajatuksia, tunteita ja heidän antamiaan merkityksiä tutkimuksen kohteena olevalle asialle. (Juuti & Puusa 2020, 9.)

Tämän tutkimuksen narratiivinen lähestymistapa perustui nimensä mukaisesti erilaisten kertomusten analysointiin (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara & Sinivuori 2018, 218–220). Narratiivisen lähestymistavan perusajatus on, että tarinat tai kertomukset ovat keskeisiä välineitä ihmisten välisessä kommunikoinnissa, elämän järjestämisessä, selittämisessä ja ymmärtämisessä (Puusa, Hänninen & Mönkkönen 2020, 216). Narratiivisessa tutkimuksessa on tarkoitus tuoda esiin tutkittavien ääni, tunteet, toiminta ja kokemukset (Syrjälä 2018, 269). Narratiivilla voidaan tarkoittaa kertomusta, tarinaa tai tapahtumien kulkua. Narratiivisuudella puolestaan tarkoitetaan lähestymistapaa, jossa kertomuksia käytetään oman elämän ymmärtämisen ja elämän tapahtumien merkityksen luomisen välineenä. Kertomusten avulla on mahdollisuus sekä välittää että tuottaa tietoa. (Hirsjärvi ym. 2018, 218–220.)

Narratiivisessa tietämisen tavassa korostuu maailman ymmärtäminen tarinallisena, vähitellen kehkeytyvänä kokonaisuutena, jossa tapahtumille luodaan yhteyksiä. Tarinat tekevät kokemuksista ja tapahtumista ymmärrettäviä, muistettavia ja jaettavia. (Syrjälä 2018, 271–272). Ihmisille ominainen piirre on jäsentää elämänsä erilaisia tapahtumia tarinoiksi, joissa on alkutilanne, erilaisia käännekohtia ja lopputilanne. Tämä jäsentämistapa on käytössä sekä oman mielen sisällä tapahtuvassa oman elämän ymmärtämisessä että toisille kertomisessa. (Puusa 2020, 216.)

Yksilön kertomukset rakentuvat yleensä oman minän ympärille muodostaen elämäntarinan (Syrjälä 2018, 271–272). Elämänkerroissa ihmiset voivat itse päättää asiat, joista he haluavat puhua, eikä tutkija vaikuta aineiston sisältöön. Tämä antaa kertojalle mahdollisuuden korostaa asioita, jotka ovat heille merkityksellisiä. He voivat kertoa siitä, miten he ovat jonkin asian kokeneet tai miten hankalista tapahtumista tai elämäntilanteista on selvitty. Tutkittavien on

myös mahdollista olla puhumatta sellaisista asioista, joista he eivät halua kertoa. (Hirsjärvi ym. 2018, 218–220.)

Kun tutkitaan yksittäisten henkilöiden kokemuksia niin hyvä aineistonkeruutapa on haastattelu tai kirjoituspyyntö. Narratiivista aineistoa kerätessä yleisin aineistonkeruumenetelmä on narratiivinen haastattelu. Tässä menetelmässä tutkittavaa pyydetään kertomaan elämästään ja hänen annetaan kertoa siitä eikä häntä keskeytetä. Suomessa toinen yleinen tapa narratiivisen tutkimuksen aineiston keräämiseen on kirjoituspyynnöt, joissa ihmisiä pyydetään kirjoittamaan omasta elämästään. (Valtonen & Viitanen 2020, 221.)

Tämän tutkimuksen tutkimusaineisto kerättiin kirjoituspyyntöjen avulla (ks. Liite 1). Kirjoituspyynnöissä tutkittavia kehoitettiin kirjoittamaan käsitöistä ja niihin liittyvistä merkityksistä ja käsityömuistoista. Kirjoituspyyntö tehtiin Webropol-alustalle. Webropol-lomakkeessa kysyttiin suostumus tutkimukseen osallistumiseen, osallistujan ikä sekä itse kirjoitelman aihe eli mikä saa sinut tekemään käsitöitä. Lomakkeen lopusta löytyi 10 apukysymystä kirjoittamisen tueksi, jos kirjoittaminen tuntui vaikealta. Kirjoituspyyntöä jaettiin Facebookin käsityöaiheisissa ryhmissä, joita olivat Voihan villasukka!, Tekstiiliopet, Vilkasta virkkausta!, DIY joululahjat, Kotilieden käsityöryhmä, Tehdään Puusta, Tee Se Itse DIY (Do it Yourself) sekä tutkijoiden omilla ”seinillä”.

5.2 Osallistujat

Aiemmissä käsityön merkityksiä koskevissa tutkimuksissa tutkimuksen kohteena ovat olleet muun muassa neulovat naiset, eri kulttuuritaustoista olevat naiset, tekstiilikäsitöitä tekevät naiset (ks. esim. Adams-Price & Steinman 2007; Kargól 2021; Kenning 2015; Kouhia 2012). Tässä tutkimuksessa keskityttiin eri ikäisten henkilöiden käsitöille antamiin merkityksiin. Tutkimuksen osallistujia ei rajattu myöskään käsityötekniikoiden tai henkilöiden sukupuolen mukaan.

Kirjoituspyyntöihin vastasi yhteensä 56 henkilöä, joista nuoria aikuisia vastasi 19, keski-ikäisiä 27 ja ikäihmisiä 10. Osallistujien kirjoittamat kirjoitelmat vaihtelivat pituudeltaan muutamasta virkkeestä yli 1 sivun mittaisiin teksteihin. Kaikkien vastaajien kirjoitelmat yhteen koottuna muodostivat noin 30 sivun mittaisen aineiston. Tutkimusaineisto jaoteltiin

kolmeen ikäryhmään, jotka olivat nuoret aikuiset (20-35-vuotiaat), keski-ikäiset (36-63-vuotiaat) ja ikäihmiset (64+-vuotiaat).

Laadullista tutkimusta tehdessä on tärkeää huomioida tutkittavien valintaan vaikuttavat seikat. Väärin valitut henkilöt voivat edustaa poikkeustapauksia, mikä puolestaan voi vääristää tutkimustuloksia. Tutkittaviksi valitaan henkilöitä, jotka tietävät tutkimuksen kohteena olevasta asiasta mahdollisimman paljon. (Kananen 2014, 97.) Käsitteille annettujen merkitysten tutkiminen on tarkoituksenmukaista kohdistaa käsityöntekijöihin, sillä heidän kokemuksensa ja näkemyksensä tarjoavat syvällistä tietoa käsityön merkityksellisyydestä. Näin voidaan ymmärtää, miten käsityö rakentuu osaksi yksilön identiteettiä, arvoja ja elämäkokemuksia.

Laadullista tutkimusta tehdessä aineiston koon määrittäminen yksiselitteisesti on vaikeaa (Hirsjärvi ym. 2018, 181). Laadullista tutkimusta koskevissa oppaissa aineiston määrän ohjeellinen enimmäiskoko on 15 tiedonantajaa. Aineiston kokoa on kuitenkin vaikea määrittellä tarkasti, sillä tutkimustulos voidaan saavuttaa myös pienemmällä tutkittavien määrällä. Aineistoa lisätään vain siihen saakka, kun uusi lisäys ei enää muuta tutkimuksen tulosta ja aineisto alkaa olla toistuvaa. (Kananen 2014, 98.) Laadullisessa tutkimuksessa ei kuitenkaan ole tarpeellista kerätä määrällisesti suurta aineistoa (Alasuutari 2011, 39).

5.3 Aineiston analysointi

Tutkimusaineiston analyysi toteutettiin teoriaohjaavana sisällönanalyysinä. Tällä menetelmällä muodostettiin tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus. Teoriaohjaava sisällönanalyysi perustuu aineistoon samalla tavalla kuin aineistolähtöinen sisällönanalyysikin. Erona näissä kahdessa on kuitenkin se, että teoriaohjaavassa analyysissä kerätty aineisto yhdistetään teoreettisiin käsitteisiin. Analyysissä valmiit käsitteet nousevat tutkimuksen teoriataustasta. Teoria toimii analyysin apuna, muttei pohjaudu siihen suoraan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109, 117, 133.)

Sisällönanalyysissä tarkastellaan aineistosta nousevia asioita, aiheita ja teemoja (Vuori 2021a). Analyysiin kuuluu aineiston pelkistäminen, jossa aineisto kirjoitetaan tiivistetyksi. Pelkistetty aineisto luokitellaan ensin alaluokkiin. Sen jälkeen alaluokat yhdistetään yläluokiksi, joista muodostetaan pääluokkia. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 133.) Näistä luokista voidaan sitten tehdä johtopäätöksiä ja tulkintoja (Rantala 2006, 124).

Taulukko 1. Esimerkki tämän tutkimuksen aineiston analysoinnista

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
<p>Minulle käsityöharrastukset ovat etenkin facebookin harrastajaryhmien kautta hyvinkin yhteisöllinen tapahtuma. On ilo riemuita omista ja muiden onnistumisista yhdessä, ja antaa ja saada palautetta (vastaaja 5)</p> <p>Käsitöiden tekeminen on minulle pääosin omaa aikaa, mutta silloin tällöin ystäväni kanssa olemme viettäneet iltaa tv-sarjan ääressä juoruten ja virkatun yhdessä isoäidinneliöitä jämängoista (vastaaja 13)</p>	<p>Facebookin ryhmät Omista ja toisten onnistumisista iloitseminen palautteen antaminen ja saaminen</p> <p>Omaa aikaa Yhteiset käsityöhetykset ystävän kanssa.</p>	<p>Yhteisöllisyys sosiaalisessa mediassa Jaettu ilo Vertaistuki</p> <p>Itsenäinen tekeminen Käsityöt yhdessäolon mahdollistajana</p>	Yhteisölliset merkitykset
<p>Oli kiva nähdä omaa kädenjälkeä ja opetella uusia tekniikoita, jotta sain sukista kauniita. Saan luotua kauniita vaatteita, joista voin sanoa, että olen itse tehnyt ne (vastaaja 4)</p> <p>Minulla ei aina ollut kärsivällisyyttä tehdä laadukasta jälkeä (vastaaja 38)</p> <p>Tänä päivänä värjään itse (esim epämieluisan väriset vaatteet pyykkikonevärjyksellä) (vastaaja 39)</p>	<p>Oman kädenjäljen näkeminen Uudet tekniikat, jotta kauniimpi lopputulos</p> <p>Laadukkaan jäljen tekeminen</p> <p>Epämieluisien vaatteiden värjääminen</p>	<p>uusien taitojen oppiminen Laadun paraneminen</p> <p>Ponnistelu ja kärsivällisyys laadun eteen</p> <p>Esteettinen muokkaus Itseilmaisu</p>	Esteettiset merkitykset

Tämän tutkimuksen aineiston analysointi aloitettiin kokoamalla kaikki vastaukset yhteen tiedostoon. Vastaajat numeroitiin kirjoitelmien saapumisjärjestyksen mukaan. Ensimmäisenä saapunut vastaus merkittiin vastaaja 1, toisena saapunut vastaaja 2 jne. Aineisto jaettiin ikäryhmittäin nuoriin aikuisiin, keski-ikäisiin ja ikäihmisiin. Tämän jälkeen analyysia jatkettiin lukemalla osallistujien kirjoittamat kirjoitelmat huolellisesti ensin molemmat tutkijat erikseen. Tämän jälkeen tutkijat katsoivat aineistoa yhdessä keskustellen. Aineistosta etsittiin käsityön merkityksiin liittyviä asioita. Aineistosta esiin nousseet alkuperäiset ilmaukset taulukoitiin. Alkuperäiset ilmaukset pelkistettiin yksinkertaisempaan muotoon. (Taulukko 1.)

Pelkistämisen jälkeen aineisto luokiteltiin ala- ja yläluokkiin (Taulukko 1). Alaluokat muodostettiin aineistolähtöisesti, kun taas analyysissa käytetyt yläluokat johdettiin tutkimuksen teoriataustasta. Johtopäätöksiä tehdessä tutkimuksen tulokset yhdistettiin teoriaan. Aineiston analyysia tehdessä aineistoa luettiin useita kertoja. Aineistossa esiintyviä ilmauksia pyrittiin yhdistelemään kokonaisuuksiksi.

6 Tulokset

6.1 Nuorten aikuisten käsityöntekijöiden käsityölle antamat merkitykset

Suurin osa tutkimukseen osallistuneista nuorista aikuisista kokee käsitöiden tekemisen rentouttavana tai rauhoittavana. Osa tutkimukseen osallistuneista kuvaavat käsitöiden tekemistä meditatiivisena. Käsitöiden tekemisen koetaan olevan hyvä vastapaino työlle ja sen koetaankin olevan hyvä tapa irrottautua töistä. Rentoutumisen yhteydessä vastaajat mainitsevat myös käsitöiden tekemisen vaikutuksen oman itsetunnon vahvistamisessa. Käsitöiden koetaan kohentavan henkistä hyvinvointia ja eräs vastaaja vertaa käsitöiden tekemistä jopa terapiaan.

”- Käsitöistä en näe saavani mitään ulkoista hyötyä, vaan voin rehellisesti tehdä sitä puhtaasti omaksi huvikseni. Neulomisessa hienoa on se, että helppoja neuletöitä voi tehdä vaikka sarjoja katsellessa, ja toisaalta työn alle voi valita myös projektin, joka on sen verran haastava, että se vaatii jatkuvaa keskittymistä. Kärsimme muutaman vuoden ajan puolison kanssa lapsettomuudesta ja tilanne alkoi vaikuttaa kaikin puolin toivottomalta. Näihin aikoihin juuri opettelin tekemään käsitöitä, sillä kaipasin kovasti jotain millä saada ajatukset välillä toisaalle. Samalla käsitöitä tehdessä tulee aina luotua jotain uutta, mikä osaltaan kohentaa mielialaa ja vahvistaa itsetuntoa - -.” (Vastaaja 13)

Sen lisäksi, että käsitöiden tekemisellä on kuvattu olevan rauhoittava ja rentouttava vaikutus tekijälleen, niin käsityöt tarjoavat tekijälleen mielekkäitä vapaa-ajan viettotapoja. Käsitöiden tekemisestä useat vastaajat puhuvat oman ajan mahdollistajina. Eräs vastaajista toi myös esiin, että käsityöt tarjoavat hyvää tekemistä niihin hetkiin, kun on paikallaan. Käsitöitä voidaankin tehdä esimerkiksi samalla kun katsotaan televisiota.

”- Käsitöiden tekemisellä on suuri vaikutus omaan henkiseen hyvinvointiini. Koen sen rauhoittavana, palkitsevana, ja hyväsydämisenä tekona - -. Sellaisinkin päivinä, kun tuntuu ettei pikkulapsiarjessa saa mitään "kunnollista" aikaiseksi, muutama kerros neulontatyötä tuo tyytyväisyyden tunteen. - -” (Vastaaja 5)

Nuorten aikuisten vastauksissa korostuvat myös uuden oppimisen merkitys. Käsitöiden laaja kirjo mahdollistaa lähes rajattomat mahdollisuudet itsensä ja omien taitojen kehittämiseksi. Monissa vastauksissa ilmenee se, että käsityöntekijä on halunnut laajentaa omaa osaamistaan, jotta saisi aikaan vielä hienompia ja laadukkaampia tuotteita. Käsitöiden ajatellaan haastavan tekijäänsä ja tätä kautta se tarjoaa mahdollisuuden uuden oppimiselle. Vastauksissa korostuvat myös yrittämisen ja erehtymisen kautta oppiminen. Eräällä vastaajalla on myös periaatteena,

että joka vuosi täytyy opetella jokin uusi taito. Tämä kuvaa hyvin halua uuden oppimiseen ja taitojen kehittämiseen.

”- - Viime vuonna eräs työkaverini näki yhden kirjoneulesukun. Hän kannusti koittamaan villapaidan kutomista. Minua ei ole isot työt motivoineet, koska haluan saada nopeasti valmiita ja nähdä kädenjälkeni. Tartuin kuitenkin haasteeseen ja se avasi uuden oven. Nyt olen kutonut useamman villapaidan, kesätopin ja nyt ensimmäistä kertaa pitsistä kesämekkoa. Olen viimeisen vuoden aikana innostunut ihan eri tavalla käsitöiden teosta, sillä olen oppinut paljon uusia tekniikoita. - -” (Vastaaaja 4)

”Jonsei oo mitää tekemistä ajattelusta tulee keskinkertaasta. Mullon periaate että vuores pitää opetella ainaki yks uus taito. Pysyy mieli virkeänä. En mä oikiastansa sen kummemmin tie. Tuloo vain sellaanen että jotaki puhuretyötä Tarttoon olla. Niinku yks aamu mä heräsin ja päätin teherä ryijyn. Ja tein mutten aivan samana päivänä. Mä tykkään muoriharrastuksista. 😊” (Vastaaaja 41)

Nuoret aikuiset kokevat käsityöt myös yhteisölliseksi tapahtumaksi. Yhteisöllisyyden kokemuksen kohdalla esiin nousevat erilaiset sosiaalisen median alustat ja esimerkiksi facebookin käsityöaiheiset ryhmät. Näissä ryhmissä saadaan ja annetaan neuvoja ja vertaistukea. Osa vastaajista myös kokee, ettei olisi niin hyviä käsitöissä ilman näitä ryhmiä.

”- - Minulle käsityöharrastukset ovat etenkin facebookin harrastajaryhmien kautta hyvinkin yhteisöllinen tapahtuma. On ilo riemuita omista ja muiden onnistumisista yhdessä, ja antaa ja saada neuvoja ja vertaistukea. Ilman tätä sosiaalista osa-aluetta tuskin olisin niin hyvä käsitöissäni, tai nauttisi siitä yhtä paljon. Muiden luomukset ja ideat myös inspiroivat itseäni. - -” (Vastaaaja 5)

Yhteisöllisyys näkyy vastaajien kertomuksissa myös niin, että ystävien kanssa kokoonnutaan samaan paikkaan tekemään käsitöitä sekä keskustelemaan. Ystävien kanssa saatetaan myös esimerkiksi istua iltaa televisiota katsellen ja käsitöitä tehden. Osalle käsitöitä tekevästä käsitöiden tekeminen on pääasiassa yksilöllistä puuhaa, mutta välillä kokoonnutaan tekemään myös yhdessä. Muutamissa vastauksissa korostetaan puolestaan itsenäisesti tekemistä. Joissain vastauksissa puolestaan toivotaan, että löytyisi käsitöitä harrastavia kavereita, joiden kanssa niitä voisi tehdä yhdessä.

”- - Yleensä teen käsitöitä yksin, mutta haaveilen kavereista joiden kanssa tehdä. - -” (Vastaaaja 38)

”- - Käsitöissä suuressa merkityksessä on yhteisöllisyys: neuleryhmät somessa, kässäkokoontumiset kahviloissa ja ystävien kanssa yhdessä kutominen ja ajanvietto. - -” (Vastaaaja 51)

Suurin osa nuorten aikuisten kirjoittamista vastauksista on erilaisia muistoja jo itsessään. Useimmissa niistä vastaajat muistelevat miten ovat aloittaneet käsityöharrastuksensa tai mistä kipinä käsitöiden tekemiseen on syntynyt. Joissain teksteissä puhutaan siitä, kuinka jotkin käsityötuotteet tai käsityö tekniikat herättävät lämpimiä muistoja esimerkiksi edesmenneistä sukulaisista.

Nuoret aikuiset muistelevat koulukäsityötä kirjoitelmissaan jonkin verran. Osassa vastauksista muistot koulukäsityöstä ovat positiivisia, mutta suunnilleen yhtä monet kertovat negatiivisia muistoja. Koulukäsityöt on voitu kokea pakollisena pahana, joka pitää vain suorittaa, kun taas toiset ovat pitäneet käsityöstä ja saaneet sieltä onnistumisen kokemuksia. Osa vastaajista myös kertoo kiinnostuksen käsitöitä kohtaan heränneen juuri koulukäsityössä.

”Olen ollut kiinnostunut käsitöistä siitä lähtien, kun alakoulun rätkikässä alkoi. Paras käsityömuisto itselleni on neljännellä luokalla tekemäni ostoskassi ja reppu. Se oli ensimmäinen kerta, kun pääsi työstämään ompelukoneella suhkot itsenäisesti, kankaan värit, kassin/repun koot sekä mahdolliset omat lisäykset sai päättää ihan itse. - -” (Vastaaja 55)

Useimmissa käsityötä koskevissa muistoissa muistellaan sitä, kuinka isovanhemmat ja vanhemmat ovat opettaneet lapsiaan tekemään käsitöitä. Usein äidit tai isoäidit ovat opettaneet tyttärensä neulomaan ja virkkaamaan, ja niistä on syntynyt lämpimiä muistoja eri sukupolvien välille. Perheen ja läheisten merkitys käsityöharrastuksen syntymisessä on koettu merkitykselliseksi ja monen vastaajan kipinä käsityöharrastuksen syntymiseen on lähtenyt siitä, että perheessä joku muu on tehnyt käsitöitä. Välillä tilanne on kuitenkin kääntynyt pääläelleen, ja tyttäret ovatkin opettaneet äidilleen erilaisia tekniikoita.

”- - Käsityöt toimivat ehdottomasti muistojen luojina. Joko taito on opetettu tai opeteltu joltakin, annettu tai saatu käsityö muistuttaa aina tekijästään. Minulla on myös tapana ajatella paljon sitä henkilöä, jolle sillä hetkellä teen käsityötä. - -” (Vastaaja 5)

”Käsityöt ovat kuuluneet varhaislapsuuteeni ja kouluikäni vahvasti. Äitini piti kukkakauppaa, minkä myötä kiinnostuin näpertelystä, korttien tekemisestä ja kranssien punomisesta. Kukkakauppa oli pienen lapsen silmissä aarreaitta, jossa halusi viettää aikaa. Meillä oli ympärivuotinen kesämökki, jossa kaupunkilaisisäni harjoitteli kaikenlaisia väkerryksiä tarpeeseen. Autoin häntä ja olin mukana kaikessa tekemisessä. Käsityöt eivät olleet suuria tai kovin hienoja, mutta tekemisen meininki tarttui. 4-lapsisen perheen kasvattina vietin paljon aikaa isovanhempieni luona heidän kesäpaikassaan. Mummini neuloi paljon ja muistan kysyneeni häneltä, voisiko hän opettaa minulle neulomisen. Hän lupasi, että jos opin virkkaamaan, hän opettaa minut neulomaan. Siitä lähti innostukseni lankatöihin. - -” (Vastaaja 9)

Useissa nuorten aikuisten antamissa vastauksissa mainitaan käsitöiden lahjaksi tekeminen ja saaminen. Lahjoja annetaan läheisille. Käsityöntekijät ovat myös saaneet itse lahjaksi toisen tekemän käsityön, ja siitä intoutuneena halunneet siirtää perinnettä eteenpäin. Lahjojen antamisen lisäksi useat vastaajat mainitsevat tekevänsä käsitöitä myös hyväntekeväisyyteen lahjoitettaviksi.

”- - Jostain syystä nämä vauvojen sukat ovat jääneet sykkimään sydämeen niin että aion kyllä jatkossa neuloa joko sairaalalle tai seurakunnalle vauvojen/lasten villasukkia ja lapasia lahjoitettavaksi. - -” (Vastaaja 13)

”- - Käsitöitä olen tehnyt lahjaksi ja saanut myös itse lahjaksi. - -” (Vastaaja 16)

Muutamissa vastauksissa puhutaan myös materiaalien merkityksestä. Tiedyt materiaalit voivat olla käsityöntekijöille mieluisampia ja merkityksellisempiä kuin toiset. Tietty materiaali tai tekniikka voi myös muistuttaa jostain käsityöntekijälle tärkeästä tilanteesta tai henkilöstä.

”Ompeleminen käsin tai koneella muistuttavat minua myös edesmenneestä isoäidistäni, joka oli ammatiltaan ompelija ja halusi antaa minulle pienenä aina jonkinlaisen käsityöprojektin, jota tein ahkerasti ja sitten näytin hänelle.”
(Vastaaja 55)

Muutamissa nuorten aikuisten vastauksissa kerrotaan käsitöistä muodostuneen tekijälleen myös ammatti. Puutöistä kiinnostunut vastaaja opiskeli puusepäksi ja osasta käsitöitä harrastaneista on tullut käsityönopettajia. Jotkut vastaajista opiskelivat itselleen ammatin, oppiakseen uusia taitoja, eikä tavoitteena välttämättä ollut työskentely alalla.

”- - ammattina puuseppä 😊 - -” (Vastaaja 46)

Nuorten aikuisten vastauksista nousee esiin myös tekijöiden halu nähdä kätensä jälki. He kokevat tärkeäksi, että omia taitojaan kehittämällä heidän oman työnsä laatu paranee ja he saavat tehtyä esteettisestikin kauniimpia tuotteita. Eräs vastaaja muistelee, ettei hänellä nuorempana ollut kärsivällisyyttä tehdä laadukasta jälkeä.

”Oli kiva nähdä omaa kädenjälkeä ja opetella uusia tekniikoita, jotta sain sukista kauniita. - - Saan luotua kauniita vaatteita, joista voin sanoa, että olen itse tehnyt ne.” (Vastaaja 4)

”Joskus täytyy saada omanlainen versio asioista. Joskus täytyy tehdä itse osia tms jos ei haluttua ole saatavilla. Joskus syynä on ihan säästö mikäli joku osa maksaa valmiina todella paljon ja on mahdollista tehdä itse. Yleensä itse tekemällä oppii sen että tuntipalkoille ei pääse mutta saa ainakin omanlaisen version” (Vastaaja 53)

Edellä kuvattujen käsityön merkitysten lisäksi aineistosta löytyy sellaisia merkityksiä, joita mainitaan aineistossa harvemmin. Tällaisia merkityksiä ovat esimerkiksi käsitöiden tekeminen tarpeeseen tai pyrkimys säästää rahaa tekemällä itse jokin tuote. Osa vastaajista kokee myös merkitykselliseksi sen, että he voivat tehdä omanlaisensa version jostakin tuotteesta, jolloin se edustaa paremmin tekijänsä persoonaa ja tyyliä. Muutamissa vastauksissa tuodaan esiin myös kestävän kehityksen merkitys käsitöissä. Eräs vastaaja haluaa esimerkiksi koota itselleen kestävän vaatekaapin ja muutamissa vastauksissa vastaajat mainitsevat rikkinäisten tuotteiden korjaamisen.

6.2 Keski-ikäisten käsityöntekijöiden käsityölle antamat merkitykset

Lähes kaikista keski-ikäisten kirjoittamista vastauksista löytyy hyvinvointiin liittyviä käsityön merkityksiä. Käsityöt ovat tekijöilleen tärkeä ja rakas harrastus. Käsityöt tarjoavat tekijälleen mielekästä tekemistä ja virkistävät tekijänsä mieltä.

”Käsitöiden tekeminen on mukavaa ajanvietettä.... Käsityöt virkistävät ajatuksia, rauhoittaa ja auttaa keskittymään. - -” (Vastaaja 1)

Monet keski-ikäiset kokevat arkensa hektiseksi ja kaipaavat arjen keskelle rentouttavaa puuhaa, mihin käsitöiden tekeminen tarjoaa oivallisen ratkaisun. Osa vastaajista kuvaa käsitöiden tekemisen olevan meditatiivista puuhaa. Jotkut vastaajat vertaavat käsityötä jopa terapiaan ja joillekin vastaajille käsitöiden tekeminen on henkireikä kiireisen arjen keskellä. Osa vastaajista kokee käsitöiden tekemisen hyväksi vastapainoksi tietokoneen ääressä tehtävälle työlle tai asiakaspalvelutehtäville. Käsitöiden tekeminen yksin toimii hyvänä vastapainona sosiaalisen asiakaspalvelun tekemiselle.

”Luomisen ilo, kyky tehdä jotakin käsillä...Nykyään käsityöt ovat minulle keino nollata pää pitkän tietokoneella istumisen jälkeen samalla, kun "kuuntelen" televisio-ohjelmia. - -” (Vastaaja 6)

Käsitöitä tehdessä tekijä näkee nopeasti omien käsiensä tuloksen. Hyvin onnistunut käsityötuote tuo tekijälleen iloa ja onnistumisen kokemuksia, joilla on positiivinen vaikutus tekijän henkiseen hyvinvointiin. Haastavaan käsityöhön keskittyminen vie ajatukset pois murheista ja huolista, kun käsityö vaatii tekijänsä täyden keskittymisen.

”Rauhoitun ja rentoudun käsitöitä tehdessäni. Ei ole kiire minnekään ja voi keskittyä siihen hetkeen. Murheet unohtuvat.” (Vastaaja 2)

”Käsityöt antavat hyvänolon tunteen ja onnistumisen iloa. Surun ja murheen keskellä en osaa käsitöihin tarttua, mutta lievemmissä ahdistuksissa käsillä tekeminen helpottaa. Käsityöt ovat omaa aikaani. - -” (Vastaaja 12)

Osa käsityötekniikoista koetaan hyvinvointia lisääväksi niiden fyysisen tekemisen takia. Esimerkkinä vastauksissa mainitaan mattojen kutominen. Mattoja kudottaessa kuvioon keskittyminen vaatii tekijän täyden keskittymisen, mutta mattojen kutominen on myös fyysistä tekemistä.

”- - Mattojen kudonta erityisesti on hyvin meditatiivista, kun siihen kuvioon pitää keskittyä plus se on kuitenkin fyysistä tekemistä. - -” (Vastaaja 47)

Käsitöiden tekeminen mahdollistaa tekijänsä jatkuvan kehittymisen ja tarjoaa tilaisuuksia uuden oppimiselle. Suurin osa vastaajista kokee itsensä haastamisen ja kehittämisen positiivisena asiana. Käsitöiden kirjo on laaja ja erilaisia käsityötekniikoita ja materiaaleja on lähes rajattomasti. Osa käsityöntekijöistä kertoo tekevänsä pääasiassa joihinkin tiettyyn tekniikkaan tai materiaaliin liittyviä töitä, mutta osa kertoo kokeilleensa todella monipuolisesti erilaisia tekniikoita ja materiaaleja. Kuitenkin lähes kaikki vastaajat kertovat, että heillä on myös olemassa se mieluisin tekniikka tai materiaali. Käsityöntekijät pitävät käsitöiden laajaa kirjoa positiivisena asiana, sillä se mahdollistaa monipuolisen tekemisen ja erilaisten materiaalien ja tekniikoiden kokeilemisen.

”- - Olen tehnyt muitakin käsitöitä kuin kutimia. Virkkaan yleensä kesällä, vaikkakin aika vähän. Olen tehnyt joitain kirjonta- ja hardangertöitä, mutta ne ovat niin pikkutarkkoja, että eivät sovi suurpiirteiselle luonteelleni. Ompeleminen ei ole minun juttuni.” (Vastaaja 8)

”Olen aina ollut toivoton tekemään käsitöitä, ja sanoinkin aiemmin, että vasara ja naulat ovat enemmän minua, kuin puikot ja lanka - joskin valitsin mieluiten kynät, jos se oli mahdollista, joko piirtäen tai kirjoittaen. Lapsuudessani mummo teki erilaisia käsitöitä, ja aina ihastelin miten joku osaakin. Hänen käsissään syntyi niin sukat, lapaset, kanavatyöt, kuin pitsiverhot, -liinat, -päiväpeitteetkin. - - Siinä parin vuoden aikana heräsi ajatus kokeilla kutomista, olisinkohan ollut parikymppinen tarttuessani puikkoihin ensimmäistä kertaa tositaroituksella. Alku oli toivoton, ensimmäinen sukka ei näyttänyt sukalta miltään kantilta katsottuna. Sitkaasti kuitenkin jatkoin yrittämistä, ja niin lopulta minäkin opin kutomaan. Mieheni kyllä meinaa, että alkuaikoina sukat enemmän noiduttiin kasaan, kuin kudottiin, mutta onneksi kokemuksen myötä metelikin on vähentynyt - eikä enää tarvi purkaa koko työtä, jos silmukka karkaa viimeisten kierrosten aikana. Nyt osaan kutoa sukkiensa lisäksi lapasia, pipoja, paitoja... Kirjoneuletta, pitsiä ja palmikkoo. Mitä vain mieleen tulee. - -” (Vastaaja 44)

”- - Olemme yhdessä käyneet kansalaisopiston kehräyskursilla ja opetelleet tuttavän neuvomana neulakinnastekniikkaa. Nykyään ompelen paljon, mutta aina on myös neuletyö meneillään. - -” (Vastaja 23)

Käsityöntekijöiden innostus käsitöihin on voinut lähteä liikkeelle jonkin tietyn tekniikan opettelu myötä, mutta useimmat käsitöitä tekevät ovat lähteneet laajentamaan omaa osaamistaan. Aktiivisuus uusien tekniikoiden opettelemiseen vaihtelee, mutta lähes kaikki vastaajat suhtautuvat uuden oppimiseen positiivisesti. Käsityöntekijät ovat myös huomanneet käsitöiden tekemisen myötä muidenkin taitojen kehittyneen. Käsitöiden tekemisellä on koettu olevan positiivinen vaikutus esimerkiksi ongelmanratkaisutaitojen kehittymiseen sekä ohjeiden lukemisen taito on kehittynyt.

”Kai se on elämäntapa, halu luoda uutta, kokeilla uusia menetelmiä ja malleja, ja ei aikakaan kulu, jos ei ole käsille tekemistä. - - Käsityöt opettaa jatkuvasti uutta, vaikka perustekniikka olisikin jo hallussa. Lisäksi vuoden alusta päätin kokeilla puutöitä, joka on ihan uusi käsityömuoto minulle.” (Vastaja 12)

Toiset vastaajat kertovat opetelleensa käsityötekniikoita itsenäisesti ja osa vastaajista puolestaan kertoo myös käyneensä erilaisilla kursseilla opettelemassa uusia tekniikoita. Käsityötekniikoiden oppimisessa on voitu hyödyntää myös perheenjäseniä ja ystäviä. Muutamissa vastauksissa vastaaja kertoo myös opiskelleensa itselleen käsityöhön liittyvän ammatin.

”en tarkalleen muista, milloin itse kiinnostuin käsitöistä, mutta sen on täytynyt tapahtua koulun käsityötunneilla. Olen ollut alusta asti kiinnostunut enemmän neulomisesta, virkkaamisesta jne kuin ompelusta. Jopa niin paljon, että opiskelin itsekin tekstiiliartesaaniksi. Tavoitteeni ei ollut koskaan lähteä yrittäjäksi vaan saada oppia ja taitoa erilaisiin käsityömenetelmiin, mitä ala- tai yläkoulussa oltiin käyty vähän/ei ollenkaan läpi.” (Vastaja 39)

”Olen aivan kirjaimellisesti tehnyt käsitöitä koko elämäni. Olin oppinut ihan itsenäisesti neulomaan nelivuotiaana. Olin katsonut kuinka sisareni neuvoivat ja leikinomaisesti vain Olin ottanut sisareni neuletyön ja alkanut neuloa.” (Vastaja 27)

”Olin 5-vuotias, kun halusin oppia neulomaan. Äitini oli harrastanut käsitöitä koko ikänsä. Äiti ei halunnut antaa pienelle tytölle puikkoja ettei sattuisi mitään, vaikka kuinka koitin vakuutella huolellisuuttani. Elettiin tuolloin 70-luvun alkua. En saanut puikkoja siltikään. Kunnes mieleeni välähti ajatus. Menin isäni traktoritaliin ja etsin pisimmät rautanaulat mitkä löysin - viiden tuuman pituiset. Olin katsonut äidistäni mallia kuinka hän loi silmukat puikolle ja koitin tehdä perässä. Hieman oli kantikasta neulomista nauloilla, mutta työ edistyi hitaasti ja varmasti.... Äitini kysyi mitä teen? ’Pannulappua rautanauloilla’, vastasin. Äiti heltyi ja antoi puikot käyttöön. - -” (Vastaja 35)

Käsitöiden tekeminen tarjoaa yhteistä aikaa käsitöitä tekevien ihmisten välille. Yhteinen aika korostuu vastausten perusteella niissä tilanteissa, joissa toinen tekijä opettaa toiselle käsityötaitoja. Yhteinen molempia osapuolia kiinnostava tekeminen ja taitojen oppiminen ja opettaminen on oiva tapa viettää aikaa yhdessä läheisten ja ystävien kanssa.

”- - Vanhempi tyttäreni on vasenkätinen, oikeakätisenä en osannut opettaa neulomista ja virkkaamista. Meiltä molemmilta tuli jo tippa linssiin, kunnes isäni tuli apuun. Oikeakätiseksi pakotettuna vasenkätisenä hän osasi opettaa virkkauksen alkeet. Meillä oli mukava päivä ja jäi lämmin muisto nyt jo poisnukkuneesta isästäni. - -” (Vastaja 12)

Toisten opettamisen lisäksi vastaajat kertovat viettävänsä aikaa ystäviensä kanssa käsitöitä tehden. Eräs vastaaja kertookin pitävänsä ystävänsä kanssa ”kutomaseuran” kokouksia. Käsityöt tarjoavat yhteistä aikaa myös äitien ja tyttärien välille käsitöiden tekemisen, lankakaupassa käymisen ja esimerkiksi käsityömessuilla käymisen muodossa.

”Tytär on neulonut peruskoulussa ja lukiossa tunneilla, kahviloissa, kirjastossa, bussissa, laivalla ja tällä hetkellä kasarmille päivystystehtävissä. Pidämme usein yhteisiä neuletuokioita tyttären kanssa. Käymme käsityömessuilla ja lankakaupoissa satojen kilometrienkin päässä. Toisinaan osallistumme hyväntekeväisyyskeräyksiin esim. vauvojen sukkaa teimme urakalla muutama vuosi sitten. Olemme yhdessä käyneet kansalaisopiston kehäyskurssilla ja opetelleet tuttavän neuvomana neulakinnastekniikkaa.” (Vastaja 23)

”Pidämme myös ystäväni kanssa ”kutomaseuran kokouksia” 😊 Itse olen kutonut aina sen jälkeen, kun mummi sen minulle opetti ❤️” (Vastaja 29)

Suuri osa keski-ikäistenkin kirjoittamista vastauksista on itsessään muistoja, mutta osassa on myös suoraan mainittu rakkain käsitöihin liittyvä muisto. Käsitöihin liittyvät muistot liittyvät useissa vastauksissa siihen hetkeen, kun vastaaja on oppinut jonkin käsityötaidon tai joku on hänelle taitoa opettanut. Käsitöiden tekemiseen liittyvien muistojen vastaajat kertovat myös tiettyjen käsityötuotteiden tuovan heille muistoja mieleen. Käsityötuotteet voivat muistuttaa niiden tekijästä tai tilanteesta, jossa tuote on tehty. Käsityötuotteet toimivat muistojen säilyttäjinä.

”- - Tekemistäni töistä on aina jäänyt muiston jälki. Tunnerikkain muisto on ollut isosiskolleni tekemäni Pastoraali-sukat 60-vuotislahjaksi. Kiire meinasi tulla, mutta sain tikutettua valmiiksi. Lisäksi itselleni tekemäni Pohjois-Karjala-lapaset, jotka tein äitini luona kyläillessä kiikkutuolissa istuessa. Neulonnan aikana juteltiin äidin kanssa käsitöistä ja elämästä. - -” (Vastaja 35)

”- - Lapsena minulla oli rakas unipupu, joka kulki matkassa vähän joka paikkaan. Ajastaan sen mekko meni resuiseksi ja itse pupukin tarvitsi korjausta. Opettelin

korjaamaan itse ja oli huippuhauskaa tehdä pupulle uudet, mieluisat vaatteet, kun ei niitä kaupastakaan valmiina löytynyt. Ohjetta ei ollut, omasta päästä se piti kehitellä. Olin alakouluikäinen. Nyt tuo kyseinen pupu on 40-vuotias ja sitä on parsittu lähes joka kohdasta. Se on edelleen omalla pienellä pojallani unileluna ja aivan yhtä rakas hänelle, kuin silloin minulle. Poikani toivoi, että tekisin pupulle hupparin ja kun toiveen tässä eräänä päivänä toteutin, oli lapsen ilo jotain ennennäkemätöntä. Tunsin liikutusta. - -” (Vastaja 40)

Käsitöitä tekevät toivovat myös, että heidän tekemänsä käsityötuotteet muistuttaisivat seuraavia sukupolvia heistä, sitten kun he eivät ole enää täällä. Saadut käsityötuotteet nostavat esiin muistoja lahjan saajassa, mutta tehdyistä käsityötuotteista jää tekijälleenkin hyvin vahva muistojälki. Käsitöihin liittyvät muistot voivat nousta esiin tuotteiden lisäksi myös tiettyinä vuoden aikana tai erityisen juhlapyhän yhteydessä. Käsityöhön liittyvät muistot voivat liittyä myös johonkin tilanteeseen, jossa henkilö on tehnyt käsitöitä. Myös jonkin tietyn tekniikan tekemisen yhteydessä muistot itselle tärkeistä ihmisistä voivat nousta mieleen.

”- - Nyt mummo on jo edesmennyt, eikä hänen vintille pääse enää kutomaan. Saati hän ei enää huikkaa yläkertaan, että ”tule kahville!” Mutta mummolan vintin tuoksu tulee vahvana mieleen, menen kutomaan mihin tahansa. Ja tuntuu merkitykselliseltä, että hän siirsi tuota osaamistaan. - -” (Vastaja 47)

Koulukäsityöhön liittyvät muistot ovat keski-ikäisten ryhmässä melko ristiriitaisia. Osa on kokenut koulukäsityön positiiviseksi, mutta toisilla on puolestaan negatiivisemmat muistot. Koulukäsityö on voinut jollekin vastaajista olla reitti käsitöiden maailmaan. Etenkin, jos lähipiirissä ei ole ollut käsityöntekijöitä. Toiset muistelevat puolestaan käsityön olleen pakkopullaa. Muistoissa nousevat esille myös opettajan vaikutus sekä jotkin tietyt käsitöissä tehdyt tuotteet.

”- - Ala-asteen opettaja oli sitä mieltä, ettei minusta kyllä ole käsitöiden tekijäksi. Yläasteella otin kuitenkin parhaan ystäväni kaveriksi vapaaehtoisen käsityön ja mieli muuttui. Siellä kun sai tehdä mitä itse halusi. Niinpä kokeilin mm. poppanan kutomista kangaspuilla, nypläystä, ristipistoja ja monia muita mielenkiintoisia tekniikoita. - -” (Vastaja 6)

Käsitöitä tehdään sekä itselle että lahjoiksi toisille. Osa vastaajista kertoo myös lahjoittavansa käsitöitä hyväntekeväisyyteen. Eräs vastaaja kertoo vuoden aikana käsityötuotteita syntyvän niin paljon, että joulun alla hän lahjoittaa ne seurakunnan kautta hyväntekeväisyyteen. Toinen vastaaja puolestaan kertoo toteuttavansa miehensä tyttären toiveita erilaisista tuotteista. Eräs vastaaja kertoo arvostavansa suuresti itse neulottuja villasukkia, koska ei osaa itse niitä valmistaa. Niiden lahjaksi saaminen koettiin positiivisena ja tarpeeseen tulevana lahjana.

”- - Miehen tytär tulee usein erilaisten toiveiden kanssa... "Osaatko tehdä tällaisen?" (esim. neulotut hai-sukat ja nallen pään mallinen silmälasien säilytyskotelo) Niitä sitten käytetäänkin paljon. Miehen lasten lapsille olen tehnyt kaikille "syntymätaulut" ristipistoilla ja niitä olen lahjoitellut myös monelle hyvälle ystävälle. Niitä on aina pidetty arvossa. - -” (Vastaaaja 6)

”- - Koska töitä kertyy vuoden aikana paljon, lahjoitan niitä joulun alla seurakunnan diakoniapusseihin ja vanhusten palvelukoteihin. Kylään mennessä on aina sukat tuliaisena. - -” (Vastaaaja 8)

Itsetehdyt käsityötuotteet koetaan merkityksellisiksi lahjoiksi. Käsityötuotteiden antaminen lahjaksi koetaan tärkeäksi ja joidenkin vastaajien suvuissa on perinteenä antaa käsitöitä lahjaksi. Perinteen jatkamista kuvataan itselle tärkeäksi ja merkitykselliseksi.

Perinteet koetaan käsitöistä puhuttaessa merkitykselliseksi. Käsityöntekijät haluavat olla osa sekä oman sukunsa perinteitä, että kansanperinteitä. Käsitöiden tekeminen liittyy tekijänsä osaksi erilaista jatkumoa, tarjoaa tietoa ja voi innostaa tekijöitä syventämään omaa tietouttaan.

Useat vastaajat kertovat, että heidän perheissään on ollut aina paljon käsityöntekijöitä ja se on saanut omankin kiinnostuksen käsitöiden tekemiseen heräämään. Vastaajat kokevat myös, että haluavat pitää yllä käsitöiden tekemisen perinnettä ja olla osa sukupolvien välistä ketjua. He kokevat myös tärkeäksi siirtää omaa käsityön tekemisen innostusta myös seuraaville sukupolville. Käsitöiden kautta vanhat perinteet kulkeutuvat seuraaville sukupolville, jolloin voidaan estää vanhan tiedon katoamista. Perinteitä voidaan myös yhdistellä moderneihin tekniikoihin.

”- - Käsitöiden kautta kulkee vanhat perinteiset tavat mukana uusille sukupolville. Toivottavaa on, ettei kaikki vanha tieto katoa. Itse teen lähinnä omalle perheelle ja lähisuvulle sukkaa ym. - -” (Vastaaaja 12)

”Nuorena äitinä tein lapsille vaatteita, sen jälkeen olin pitkään tekemättä juuri yhtään. Nyt odotan lapsenlapsia, että saan heille valmistaa jotain mukavaa 😊. Nautin ajatuksesta, että lapset (ja ne mahdolliset lapsenlapset) muistavat tekemistäni villapaidoista ja -sukista minut sittenkin, kun minua ei enää ole. Niin minä itekin muistan mummoni tekemät jokavuotiset villasukkajoulupaketit.” (Vastaaaja 15)

Yhteisöllisyys käsitöihin liittyen koetaan vastauksissa mielipiteitä jakavana tekijänä. Osa vastaajista nauttii yksin tekemisestä ja kertovat pystyvänsä rentoutumaan paremmin yksin tehdessä. Yksin tekeminen toimii myös vastapainona kiireiselle arjelle tai työlle. Toiset vastaajat ovat puolestaan aktiivinen osa erilaisissa yhteisöllisyyttä lisäävissä ryhmissä. Vastauksissa mainitaan erilaiset sosiaalisen median ryhmät.

”- - Olisi mukava löytää paikkakunnaltamme käsityö yhteisö, joka kokoontuu säännöllisesti. Netissä kuitenkin osallistun sosiaalisen median kautta käsityö ryhmiin ja julkaisen omia tuotoksiani Instagram tilillä. - -” (Vastaaja 20)

”- - Käsityöryhmistä saa hyvää vertaistukea. - - Lähdin kolmeksi vuodeksi Mikkelin käsi- ja taideteollisuusoppilaitokseen opiskelemaan kudontaa. Se oli hieno kokemus, vaikka ei se työllistänyt. Kangaspuut olivat minulle ihana kokemus. Sai niin monenlaista tehdä ja siellä oli hyvä henki..... Sitten löysin facebookin ja käsityöryhmät. Voihan villasukka kun aloin tekemään sukkia. Erehdyin jakamaan kuvia ja työystävät alkoivat pyytää sukkia neulomaan. Sai harjaannuttaa taitoja ja sukkaryhmässä tuli paljon apua. - - Kässämessut netissä oli korona-ajan tuote, jota tykkään seurata. En ole messuihminen kun siellä on niin ryysis. Mutta netussa messut on kivat kun pääsee seuraamaan työnäytöksiä ja löytää yrityksiä, joista ei muuten tiedä. - -” (Vastaaja 26)

Muita keski-ikäisten vastaajien vastauksissa esiin nousseita merkityksiä olivat esimerkiksi se, että käsitöitä tekevät haluavat tehdä laadukkaita ja ulkonäöllisesti viimeistelyjä tuotteita. He ovat ylpeitä osatessaan valmistaa kauniita tuotteita. Osa käsityöntekijöistä kertovat olevansa perfektionisteja ja mainitsevatkin purkavansa työn herkästi, jos se ei ole itselleen mieleinen. Eräs vastaaja kuvaa äitinsä ja isoäitinsä olleen pikkutarkkoja ja tehneen aina kaunista ja tasaista jälkeä. Itseen hän kuvailee suurpiirteisemmäksi tekijäksi, jonka kädenjälki on usein vähän sinne päin.

”- - Kun mietin millaisia käsitöitä äitini ja mummoni tekivät, havaitsen, että heidän ajatuksensa käsitöistä on ollut erilainen. Äiti teki aina ohjeen mukaan ja mahdollisimman kaunista ja tarkkaa jälkeä. Hän opetteli Hardanger-kirjontaa ja kokeili monenlaisia käsityötekniikoita. Neuloi ja virkkasi isojakin vaatekappaleita. Itse en käytä ohjeita ja kädenjälkikin on usein vähän "sinne päin". Harvoin jaksan tehdä suuria vaatekappaleita, pidän nopeasti valmistuvista käsitöistä. Mummoni oli myös käytännön ihminen; kun jokin meni rikki, hän korjasi. Myös hän teki ohjeiden mukaan ja opittuaan asian ulkoa, teki mahdollisimman kaunista jälkeä. Kysyin neuvoakin joskus, kuinka sukan kantapään silmukat kannattaa poimia puikolle ja neuvo on käytössä edelleen. - -” (Vastaaja 40)

Osa keski-ikäisistä vastaajista kertovat kokevansa ylpeyttä omista käsityönä valmistamistaan tuotteista. Tuotteen tekemisessä onnistuminen koetaan tärkeäksi ja omista tekemisistä ollaan ylpeitä. Käsityöntekijät kokevat myös tuotteitaan arvostettavan ja he arvostavat toisten tekemiä töitä.

6.3 Ikäihmisiin kuuluvien käsityöntekijöiden käsityölle antamat merkitykset

Ikäihmisten vastauksissa korostui uuden oppiminen ja jo opittujen taitojen ylläpitäminen. Osa vastaajista kertoo jatkuvasti kehittävänsä taitojaan ja haluavansa oppia uusia tapoja tehdä käsitöitä. Yksi vastaaja nostaa esimerkiksi sen, että haluaa tehdä neuleita, joissa on mahdollisimman vähän ommeltavia saumoja. Käsitöitä tekevät haluavat jatkuvasti oppia uutta ja kokevatkin uuden oppimisen olevan iso osa käsityöharrastusta. Jotkut vastaajat ovat käyneet myös esimerkiksi kansalaisopiston järjestämällä käsityöaiheisilla kursseilla. He kertovat, että kursseilta tarttuu aina mukaan uusia tekniikoita ja ideoita. Käsityöt ovat tekijälleen rakas ja tärkeä harrastus. Eräs vastaaja kertoo tehneensä käsitöitä läpi elämänsä ja se on ollut hänelle elämän mittainen harrastus.

“- - Viime vuosina olen lähinnä neulonut sukkia yms.- - Kalevala-peiton virkkaamisessa oli suuri uuden oppimisen haaste. Vuosia harrastin huonekalujen entisöintiä. - - Olen aikoinaan osallistunut kansalaisopiston ompelu- ja huovutuskursseille. Ainahan siellä oppii uutta. Viimeinen uusi juttu on pirtanauhan opettelu Martoissa. Ei ehkä minut juttu. Jotain uutta pitäisi vielä keksiä, sukkia on kaikilla paljon, peitot tehty. Ompelukoneella ehkä. - -”
(Vastaaja 21)

Käsityöt ovat tekijälleen mieluista puuhaa ja tarjoavat mieluista ajanvietettä. Käsitöiden tekeminen koetaan rentouttavaksi ja mieltä virkistäväksi toiminnaksi. Käsitöitä tehdessä aika tuntuu kuluvan paremmin, kuin silloin kun ei ole mitään puuhaa. Osa ikäihmisiin kuuluvista vastaajista kertoo olevansa eläkkeellä. Pahin kiire on takana päin ja on aika tehdä itselleen mieluisia asioita. Käsityöt myös lohduttavat tekijäänsä vaikeassa elämäntilanteessa. Käsityöt koetaan myös rauhoittaviksi ja keskittymiskykyä parantaviksi.

“- -Rakastan käsitöitä Nyt kun olen eläkkeellä niin käsitöiden parissa aika kuluu. Monta projektia vaiheessa ja aina voi siirtyä eri kohteeseen vaihtelun vuoksi. - -”
(Vastaaja 43)

“- - Virkkaaminen ja neulominen rentouttaa ja on mieluista puuhaa. - -” (Vastaaja 7)

“- - Ja mikä sen mukavampaa näin oloneuvoksena katsoa hyviä sarjoja, vaikkapa Areenasta, neulominen siinä samalla on kuin ”hermoleppoo”.. Ja aika mukavalle tuntuu kun lapsen lapset pyytää tekemään jotakin, heiltä kun kysyy että millaisen haluat ja toiveita, usein on vastaus ollut ”et kyllä sinä sen tiiät”. - -” (Vastaaja 14)

“- - Olin niin onnellinen! Juoksin kilometrin matkan kotiin matto kainalossa ja levitin sen vanhempien nähtäväksi. Tunne oli huikaiseva! Kyllä nykyisinkin

tunnen onnistumisen iloa monta kertaa, mutta se e ole mitään verrattuna tuohon ensimmäiseen kokemukseeni. - -” (Vastaja 37)

Käsityöt liittävät perheenjäseniä yhteen. Käsitöitä voidaan tehdä yhdessä perheen kanssa. Perheenjäsenten kanssa voidaan myös jakaa erilaisia käsityöprojekteja ja keskustella niistä. Vastajat kertovat tehneensä käsitöitä omille lapsilleen ja lapsenlapsilleen. Käsityöt ovat kuuluneet vastaajien elämään omien vanhempien kautta ja myöhemmässä vaiheessa oman harrastuksensa muodossa. Käsityöt yhdistävät eri sukupolvet toisiinsa ja erilaiset käsityönä valmistetut tuotteet siirtyvät sukupolvelta toiselle. Käsitöiden koetaan olevan oiva keino kulttuuriperimän säilyttämisessä. Eräs vastaaja pitääkin käsityöhön liittyviä tapahtumia ja ryhmiä osana kulttuuriperimän säilyttämistä.

“- - Käsityöt ovat mahtava keino säilyttää kulttuuriperintöä. Toivottavasti työväenopistojen harrastepiireissä jatketaan perinteiden säilyttämistä ja käsityöalan koulut ovat myös avainasemassa. - -” (Vastaja 42)

“- - Lapsilleni olen ommellut ulkoilu- ja juhlavaatteet. Myös vanhojentanssipukuja tullut tehtyä. - -” (Vastaja 43)

“- - Äiti ompeli meille lähes kaikki vaatteet joten tutuksi se tuli jo ennen kuin itse tein. - - Omille lapsilleni olen ommellut paljon jonnekin kouluikään asti, satunnaisesti kauemminkin. Tyttärelleni tei muistaakseni neljät äitiyshousut, mielestäni turhan monet, mutta kun pyysi. - - Lapsenlapsille olen sekä neulonut että ommellut aika paljon. Viime vuosina olen lähinnä neulonut sukkaa yms sekä tehnyt useita peittoja neulomalla lapsenlapsille. Jokaiselle omanvärinen, saava rippilahjana omansa. - -” (Vastaja 21)

Suurin osa ikäihmisten kirjoittamista kirjoitelmista ovat muistoja itsessään, mutta osassa kirjoituksista mainitaan myös, jos käsityöntekijällä on jokin erityinen muisto olemassa. Muistot ja kertomukset liittyvät siihen, miten käsityötaito on opittu ja kuka taitoa on opettanut. Useimmissa muistoissa käsityötaidon opettamisesta ovat huolehtineet vanhemmat ja isovanhemmat, mutta myös muut lähipiiriin kuuluvat käsityöntekijät ovat voineet toimia opettajana. Muisto voi liittyä myös johonkin käsityötuotteeseen, käsityötarvikkeeseen tai materiaalin. Myös muisto tärkeälle henkilölle tehdystä lahjasta on lahjan tekijälle erityinen.

”- - Varhaisin muisto on jo kohta 70 v (!) takaa.. isälle tein lapaset työrukkasten alle, olin 7 v ja isä oli 30 v, isä oli tosi ylpeänä näyttänyt kavereilleen että oman tytön tekemät lapaset. Se muisto kantaa vieläkin.. 😊 Muutama päivä sitten ”löytyi” 57 v sitten tekemäni paksu villapaita kaappiin kätköistä, ja se kyllä oli tyttärelleni mieleinen! Kyllä se vaan on kun hyvästä langasta käsin neulotut kestää aikaa.. - -” (Vastaja 14)

Joidenkin ikäihmisten muistoihin liittyvissä vastauksissa kerrotaan koulukäsityöhön liittyvistä kokemuksista. Toiset ovat kokeneet koulukäsityön helpoksi, kun taas toiset kuvaavat koulukäsityön olleen vaativaa. Koulussa on opittu uusia tekniikoita ja kiinnostus käsitöitä kohtaan on lisääntynyt. Eräs vastaaja muistelee myös käsityöstä saamaansa arvosanaa. Myös kouluaikainen opettaja nousee muistoissa esiin.

”- Olen vasenkätinen. Minun nuoruuteni aikoina se tulkittiin melkein sairaudeksi, poikkeavuudeksi ainakin. Aloitin kansakoulun v 1950. Opettajani otti kunnia-asiakseen opettaa minut pitämään mustekynää ja parsinneulaa oikeassa kädessä, mutta onneksi Isäni oli armeliaampi. Hän lähetti opettajalle viestin, että minua EI saa pakottaa käyttämään oikeaa kättä, jos vasen tuntuu paremmalta. Siitä seurasi, että Opettaja seiso vieressäni niin kirjaimia opetellessani kuin käsitöitä tehdessäni ja huomautteli: "tuollaista sotkemista se sitten on, kun väärällä kädellä toimitaan". - - Kuten itsekkin huomaan, olen tässä kirjoituksessani elänyt "vanhoja aikoja", mukavia muistoja on herännyt eikä se ekaluokan opettajan kyttäyskään tunnu enää kovin pahalta. Luulen kyllä, että hän asuu minun ompelukoneen sisällä, josta huomauttelee huolellisuudesta, mutta ei se häiritse. R.I.P., vanha Lydia. - - Toivottavasti kässä opettajina jaksatte huomioida vasenkätiset tai muuten "introvertit poikkeavuudet", ja voitte kannustavina "asua opiskelijoitte ompelukoneissa". - -” (Vastaaja 37)

Käsitöitä tehdään itselle, mutta niitä annetaan myös lahjaksi sekä lahjoitetaan hyväntekeväisyyteen. Perheelliset vastaajat kertovat myös tehneensä käsitöitä lapsilleen. Vastaajat kertovat esimerkiksi ommelleensa lastensa vaatteet itse. Käsityöt tuottavat iloa ja hyvää mieltä sekä tekijälle että saajalle. Käsityötuotteita arvostetaan lahjoina. Arvostusta lisää niiden valmistamiseen käytetty aika ja ajatukset. Käsityötuotteita annetaan lahjaksi niille, jotka eivät osaa tai pysty niitä itse tekemään.

“- - Aiemmin kudoin villasukkia lapsilleni, nyt voimme antaa niitä toisillemme, jakaa käsitöiden ja antamisen iloa niiden kautta. Arvostan omatekoisia lahjoja paljon, niihin on käytetty aikaa ja ajatuksia. - -” (Vastaaja 34)

“- -Toissajouluna lapset ostivat minulle hitsauslaitteet, nyt hitsailen hevosenkengistä kaikenlaista pientä. En ole missään em aiheissa "oikein hyvä", varmaankin keskinkertainen, mutta en tee niitä myyntiin. Ympärilläni on suuri suku ja he saavat lahjoiksi tuotoksiani...aina he kohteliaasti kiittävät. - -” (Vastaaja 37)

Ikäihmisten kirjoittamissa vastauksissa yhteisöllisyys tulee ilmi siinä, että vastaaja kertoo osallistuneensa esimerkiksi kansalaisopiston käsityökurseille. Muutamat vastaajat mainitsevat myös sosiaalisen median erilaiset käsityöryhmät. Internetin käsityöryhmien koetaan tuovan käsityöharrastukseen uutta näkökulmaa. Eräs vastaaja iloitseekin siitä, että sosiaalisessa mediassa kukoistavat erilaiset käsityöryhmät ja neulevillitykset. Eräät vastaajat

mainitsevat myös jakavansa omia töitään sosiaalisen median ryhmissä. Yhteisöllisyyden koetaan olevan tärkeä osa harrastusta. Erilaisista sosiaalisen median alustoista saa hyviä ideoita omaan tekemiseensä, saa apua ja neuvoja ja siellä voi kokea kuuluvansa yhteisöön.

“- - Olen ollut järjestämässä villasukkien kutomiseen liittyvää hyväntekeväisyystapahtumaa. Tapahtuma oli onnistunut ja se on tarkoitus toistaa vuosittain. Itselle tästä mukavinta oli nähdä, kuinka mielellään ihmiset osallistuvat konkreettiseen tekemiseen mieluisan tekemisen ja kohteen eteen. Sukkia tuli triplasti yli tarpeen. Kai tapahtumaa voisi kuvata kulttuuriperimän säilyttämisenä, teimme talkoilla suomalaisia villasukkia naisten ryhmässä yhdessä hyvän asian puolesta. Iloitsen siitä, että erilaiset neulevillitykset - ja ryhmät kukoistavat, seuraan niistä joitakin somessa. - -” (Vastaja 34)

“- - Nyt kudon lähinnä ihan huvikseni, mitä mieleen juolahtaa tai saan ideoita instagramista! - -” (Vastaja 28)

Kaikki vastaajat oli käsitöitä harrastavia, mutta muutamissa ikäihmisten vastauksissa tulee ilmi, että vastaajilla on käsityöalan koulutus ja käsityöhön liittyvä ammatti. Vastaajat ovat tehneet työuransa käsitöiden parissa käsitöitä opettaen tai toimien käsityöalan yrittäjänä.

“- - Vaikka käsityönumeroni koulussa oli vain kuutonen, pääsin v. 1977 yllättäen opiskelemaan Rauman OKL:n teknisen opetuksen osastolle. Opiskeluaika Raumalla oli elämäni riemullisinta aikaa. Valmistuin 1981. Minusta kasvoi hiljalleen erittäin innokas ja työtäni kehittänyt teknisen työn opettaja peruskouluun. Myöhemmin siirryin rehtoriksi ja lopulta perusopetuksen johtajaksi. - -” (Vastaja 45)

Käsityönä tehdään hyödyllisiä tuotteita ja usein niitä tehdään tarpeeseen. Ennen halpojen vaateketjujen aikaa lasten vaatteiden tekeminen itse tuli halvemmaksi kuin valmiiden vaatteiden ostaminen kaupasta. Vaatteiden käyttöikää pyritään pidentämään vaatteita korjaamalla ja tuunaamalla. Kaikki käyttökelpoiset materiaalit pyritään myös käyttämään eikä materiaaleja tuhjata. Kertoopa eräs vastaaja aloittaneensa käsityöharrastuksensa ompelemalla nuken vaatteita äidiltä yli jääneistä tilkuista.

“- - Yksi syy lastenvaatteiden itse tekemiseen oli se että mielestäni kaupan vaatteet oli rumia. Tilattiin porukalla kankaita suoraan tehtailta joskus. Juhla- ja ulkoiluvaatteissa myös sai katetta omalle työlle. Hoitotäti arveli poikani vaatteita liiankin hienoiksi hoitoon, sanoin että takuulla edullisimmat verrattuna muiden ostovaatteisiin. Silloin ei ollut halpisketjuja. - -” (Vastaja 21)

“- - Myös vaatteiden tms korjaaminen on minulle tärkeää, koska = jos joku menee rikki niin sitä ei heitetä pois vaan korjataan 😊. - -” (Vastaja 43)

Ikäihmisten vastauksista ainoastaan parissa nousee esiin laadukkaan ja siistin jäljen tekeminen. Ikäihmisten vastauksissa esteettisiä ominaisuuksia enemmän tulee esiin tuotteen toimivuus ja tuotteen tekemisen helpottaminen. Kuitenkin kirjoitelmissa nousee esiin esimerkiksi lasten ulko- juhlavaatteiden valmistaminen itse. Suurimmassa osassa lastenvaatteiden itse tekemisestä koskevissa kirjoituksissa painotetaan kuitenkin enemmän esimerkiksi hintaa kuin esteettisiä ominaisuuksia. Esteettiset ominaisuudet nousevat kuitenkin parissa vastauksessa esiin.

”- Yksi syy lastenvaatteiden itse tekemiseen oli se että mielestäni kaupan vaatteet oli rumia. - -” (Vastaja 21)

”- - Purkaa pitää, jos on virhe, jonka itse huomaa :)!” (Vastaja 34)

Ikäihmisten vastauksissa mainitaan edellä mainittujen lisäksi käsitöiden monipuolisuus. Erilaisia materiaaleja ja tekniikoita on lähes rajattomasti ja niitä voidaan yhdistellä toisiinsa luovasti. Tekniikoista voi valita mieleisensä tai voi kokeilla useampia erilaisia.

7 Johtopäätökset

Tutkimukseen osallistuneet kertoivat käsitöihin liittyvistä merkityksistään pääosin positiivisesti. Tähän varmasti vaikuttaa esimerkiksi se, että pyyntö osallistua tutkimukseen jaettiin Facebookissa sellaisissa ryhmissä, joissa on joko käsitöitä tekeviä tai niistä muuten kiinnostuneita henkilöitä. Tutkijat jakoivat kirjoituspyynnön myös omilla seinillään niin sanottuna julkisena päivityksenä, jolloin sillä on ollut mahdollista tavoittaa myös muita kuin käsityöryhmissä olevia henkilöitä. Aineisto muodostui kuitenkin ainoastaan käsitöitä tekevästä henkilöistä. Käsitöitä tekemättömät henkilöt eivät varmaankaan ole kokeneet mielekkääksi osallistua käsityön merkityksiä tarkastelemaan tutkimukseen.

Kouhian (2012, 30) kahdeksaa käsityön merkityksen kategoriaa ei voida pitää vakiintuneena mallina. Onko tarkoituksenmukaista edes pyrkiä erottelemaan erilaisia merkityksiä tiukasti toisistaan? Eri ihmiset kokevat merkityksellisyyden eri tavoilla ja se voi vaihdella elämäntilanteen mukaan. Ymmärtämällä käsityön merkityksiä ihmisen elämässä voidaan syventää käsityötä koskevaa tutkimusta, tukea sen roolia hyvinvoinnin ja itseilmaisun välineenä sekä edistää käsityön arvostusta niin yksilö- kuin yhteisötasolla. Lisäksi se voi auttaa luomaan yhteisöjä, jotka jakavat taitoja ja muistoja, vahvistaen samalla kulttuuriperintöä ja identiteettiä.

Käsityöt ovat monilla tavoilla merkityksellisiä. Yksi henkilö voi liittää käsityöhön paljon erilaisia merkityksiä ja eri henkilöiden käsityöhön liittämät merkitykset voivat olla keskenään hyvin erilaisia ja niiden välillä voi vallita ristiriita. Tällaisena esimerkkinä voisi nostaa esimerkiksi yhteisöllisyyden. Toiset kokevat yhteisöllisyyden ja yhdessä tekemisen olevan tärkeä osa käsityöharrastusta, mutta toiset kokevat mielekkäämmäksi tehdä käsitöitä omassa rauhassa. Tämä on varmasti sidoksissa henkilön persoonallisuuteen, mutta voi myös vaihdella yksilön mielialan mukaan.

Aiemmissa tutkimuksissa on todettu käsitöiden tekemisellä olevan positiivinen vaikutus henkilön hyvinvointiin (ks. esim. Bukhave ym.2025; Pöllänen & Kröger 2000; Pöllänen 2017). Myös suurin osa tähän tutkimukseen osallistuneista henkilöistä tunnisti nämä vaikutukset. Myös tutkijoiden omakohtaiset kokemukset käsitöiden tekemisen vaikutuksesta hyvinvointiin ovat samassa linjassa aiempien tutkimuksen ja tämän tutkimuksen kanssa. Käsitöiden tekemisellä on monia erilaisia hyvinvointia lisääviä ominaisuuksia. Näitä ovat esimerkiksi rentoutuminen, stressin lievitys, mielekäs tekeminen vapaa-ajalle sekä mielialan

kohentaminen ja monet muut. Jotkut, jopa kokevat käsitöiden tekemisellä olevan terapeuttisia vaikutuksia.

Tässä tutkimuksessa melkein puolessa vastauksista nousi esiin koulukäsityö.

Koulukäsityöhön liitettiin sekä positiivisia että negatiivisia merkityksiä. Jokaisella meillä on varmasti kokemuksia koulukäsityöstä. Toisille käsityötunnit voivat olla viikon mielekkäimmät oppitunnit, kun taas toiset vaihtaisivat käsityötunnit mielellään johonkin toiseen oppiaineeseen. Yhden tutkimuksen perusteella ei varmastikaan ole mahdollista sanoa, koetaanko koulukäsityö laajemminkin merkitykselliseksi, vai onko sen esiintyminen tässä tutkimuksessa sattumanvaraista. Tähän voi mahdollisesti vaikuttaa myös se, että meistä on tulossa käsityönopettajia ja osallistujat ovat tämän tienneet saatekirjeen perusteella. Myös eräs apukysymys (ks. liite 1) on voinut johdatella ajattelemaan koulukäsityötä, vaikka kysymys ei suoraan siihen liitykään. Tulevina käsityön opettajina, haluaisimme tarjota oppilaillemme mielekkäitä hetkiä uuden oppimisen parissa ja mahdollistaa onnistumisen kokemuksia jokaiselle. Haluaisimme kyetä ottamaan erilaiset oppijat huomioon mahdollisimman hyvin ja osata tukea heitä ja innostaa oppilaat käsitöiden tekemisen pariin. Haluaisimme tulevaisuudessa olla positiivisina ja kannustavina ääninä oppilaidemme ompelukoneiden sisällä.

Jaottelimme tutkimukseen osallistuneet henkilöt kolmeen ikäryhmään. Kaikissa ikäryhmissä käsityöhön liitetyt merkitykset olivat samankaltaisia keskenään eikä suuria eroavaisuuksia noussut esiin. Esimerkiksi nuoremmat sukupolvet näyttivät korostavan käsityön yhteisöllistä ulottuvuutta, ja sen tarjoamaa mahdollisuutta jakaa kokemuksia ja inspiraatiota sosiaalisen median kautta. Tämä ikäryhmä näki käsityöt usein myös itsensä ilmaisun ja persoonallisuuden korostamisen välineinä. Vanhemmat ikäryhmät taas painottivat enemmän käsityön roolia perinteiden vaalimisessa ja käsityötaidon siirtämisessä sukupolvelta toiselle. He kokivat käsityöt vahvasti osaksi omaa kulttuuri- ja perhesiteidensä ylläpitämistä. Käsityöt nähtiin tärkeänä osana perheen yhteistä aikaa, ja monelle vastanneista perinteet ja muistot olivat tärkeitä ja rakkaita. Keski-ikäisten vastaajien keskuudessa käsityön merkityksissä korostui sen terapeuttinen ja hyvinvointia tukeva puoli. He kokivat käsityön tärkeäksi keinoksi rentoutua ja paeta arjen kiireitä, tarjoten samalla mahdollisuuden keskittyä itseensä ja omaan tekemiseensä. Tämän ikäryhmän vastauksista ilmeni myös selvästi, että käsityö voi toimia myös välineenä yhteisöllisyyden kokemisen ja uusien ystävyys-suhteiden luomiseksi, erityisesti erilaisten käsityöryhmien tai kurssien kautta.

Vaikka eroavaisuudet ei olleet kovin suuria, voidaan kuitenkin todeta, että eri ikäryhmien käsityöhön liittämät merkitykset heijastavat heidän elämänvaiheensa ja yhteiskunnallisen ympäristönsä erityispiirteitä. Kiireistä lapsiperhearkea elävät kaipaavat arkeensa omaa aikaa ja mahdollisuutta keskittyä itselleen mieleiseen tekemiseen. Käsitöiden tekeminen on myös loistavaa vastapainoa esimerkiksi työn tekemiselle. Eri sukupolvilla on käsityöstä omat henkilökohtaiset ja kulttuuriset kokemuksensa, ja vaikka yleisesti ottaen käsityö koettiin hyvinvointia edistäväksi ja yhteisölliseksi, sen konkreettinen merkitys ja rooli vaihtelee ikäryhmittäin.

8 Pohdinta

8.1 Mitä käsityö merkitsee?

Tämän tutkimuksen kaikissa ikäryhmissä käsityön merkityksissä nousi esiin käsityön yhteys henkilön hyvinvointiin (ks. kuvio 2, s. 17). Käsitöiden tekeminen tarjoaa mielekästä tekemistä, rentouttaa ja auttaa keskittymään, lievittää stressiä ja tarjoaa tekijälleen mahdollisuuden omaan aikaan. Mielekäs tekeminen lisää hyvinvointia (Mason 2005, 2). Käsityön hyvinvointivaikutukset syntyvät tuotteen tai materiaalin, toiminnan ja tekijän välisestä terapeuttisesta vuorovaikutuksesta (Pöllänen 2012). Lisäksi osa tähän tutkimukseen vastanneista kuvasi käsitöiden tekemistä meditatiivisena ja vertasivat käsitöiden tekemistä terapiaan. Käsitöitä hyödynnetään terapeuttisena keinona, joka voi vähentää stressiä, ahdistusta ja masennusta. Terapeuttinen hyvinvointia ja mielenterveyttä edistävä vaikutus syntyy, kun käsityöntekijä on tekemisissä tuotteen ja materiaalin kanssa. (Bukhave ym. 2025.)

Tutkimukseen osallistuneista henkilöistä suurin osa kuvaa käsityötaitojensa oppimisen tapahtuneen vanhempien tai isovanhempien opastuksella. Äidit ja isoäidit ovat opettaneet tyttäriään ja siirtäneet käsityötaitoja heille. Isovanhempien ja vanhempien myötä käsityöt ovat kuuluneet vastaajien elämään koko sen ajan. Näin käsityötaito siirtyy sukupolvelta toiselle (Mattila 2018, 24). Peruskäsityötaitojen opettamisessa perheellä ja perhetuttavilla on iso rooli (Linko, 1997, 49).

Kerronnalliset merkitykset (ks. kuvio 2, s. 17) syntyvät muistoista ja henkilökohtaisten tarinoiden kautta (Kouhia 2012, 36). Omasta menneisyydestä saattaa nousta positiivisia ja negatiivisia muistoja, jotka tuntuvat henkilöstä merkityksellisiltä (Eskola 1998, 43). Suurin osa tämän tutkimuksen tutkimusaineiston muodostaneista kirjoitelmista olivat muistoja itsessään. Tämän lisäksi lähes kaikista muistakin vastauksista löytyi jokin käsitöihin liittyvä muisto. Muisto saattoi liittyä johonkin käsityötuotteeseen, - tekniikkaan tai taidon oppimistilanteeseen. Vastaajien kertomuksista nousi esiin myös tiettyjen vuodenaikojen tai juhlahpyhien herättävän heissä käsitöihin liittyviä muistoja. Nämä saattoivat liittyä esimerkiksi joululahjaksi saatuihin villasukkiin tai muihin käsityötuotteisiin. Muistot voivat herättää voimakkaita tunteita, jotka voivat olla positiivisia tai negatiivisia (Eskola 1998, 43). Tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden käsitöihin liittämät muistot olivat pääasiassa positiivisia. Muistot ovat ihmisille tärkeitä ja usein puhutaankin muistojen vaalimisesta.

Muistoja käsitellään huolellisesti, toistaen ja niiden tärkeyttä korostaen (Eskola 1998, 43). Myös tutkimukseen osallistuneiden kirjoitelmista voi aistia muistojen tärkeyden.

Käsityön yhteisölliset merkitykset (ks. kuvio 2, s. 17) nousivat tutkimuksessa esiin sosiaalisen median kautta sekä yhdessä tekemisenä. Tutkimuksen tuloksissa nousi myös esiin itsenäinen tekeminen, jossa käsitöitä tehdään mieluummin yksin omissa oloissa. Käsityön yhteisölliset merkitykset korostavat taitojen oppimista ja jakamista yhteisön jäsenten välillä (Linko 1997, 47, 53). Useat vastaajat kertovat olevansa osa sosiaalisen median käsityöaiheisia ryhmiä. Sosiaalisessa mediassa jaetaan kuvia omista käsityötuotteista, etsitään inspiraatiota ja pyydetään ja saadaan apua ongelmatilanteissa. Yhteisöllisyyden pohjana toimii yhteinen kiinnostus käsitöihin (Kouhia 2016, 50). Käsitöistä tai tietystä tekniikasta kiinnostuneet ovatkin löytäneet toisensa sosiaalisen median ryhmissä.

Etenkin keski-ikäisten vastaajien joukosta nousi esiin oman ajan tarve kiireisen ja hektisen arjen ja työnteon vastapainoksi. Myös Kouhian (2012, 34) tekemässä tutkimuksessa tutkittavat kertoivat toistuvasti saavansa käsitöiden avulla pienen tauon arjesta ja voivansa keskittyä pelkästään tekemiseen. Käsityö voidaan kokea myös merkitykselliseksi, vaikkei tekisikään itse käsitöitä (Kouhia, 2016, 49). Tutkimuksen aineistossa eräs vastaaja kertoi arvostavansa lahjaksi saamiaan villasukkia, koska ei osaa niitä itse neuloa.

Kokemukselliset merkitykset (ks. kuvio 2, s. 17) liittyvät siihen, miten ihmiset kokevat ja tulkitsevat asioita oman identiteettinsä, elämystensä, ihmissuhteidensa ja perinteidensä kautta. Ne voivat ilmentää yhteenkuuluvuuden tunnetta ja henkilökohtaista sidettä muihin ihmisiin. Käsintehtyjen lahjojen antaminen ja saaminen koetaan usein arvokkaaksi. (Kouhia 2012, 34; Mikkonen 2004, 148.) Monet tutkimukseen osallistuneista muistelevatkin saamiaan käsityölahjoja. Monet myös kertovat arvostavansa itse tehtyjä lahjoja. Lahjaa tehdessä tekijä usein ajattelee lahjan saajaa tehdessään tuotetta ja lahjan merkitystä lisää se, että tekijä käyttää siihen omaa aikaa.

Käsityöt ovat tapa ilmaista itseään, sillä niiden kautta voi tuoda esiin omia arvojaan, persoonallista tyyliään ja elämäntapaansa (Kouhia 2016, 49). Tämä tulee esiin myös tutkimuksen tuloksissa. Osa vastaajista kokee tärkeäksi voidessaan luoda jostain olemassa olevasta tuotteesta omanlaisensa version, joka edustaa paremmin tekijäänsä. Käsitöiden avulla itsetunto kehittyy, sillä tekeminen voi lisätä onnistumisen kokemuksia, itseluottamusta ja omien taitojen arvostamista (Kojonkoski-Rännäli 1998, 120; Kouhia 2012, 33). Kirjoitelmissa

käsitöitä tekevät kertovatkin saavansa käsitöistä onnistumisen kokemuksia, jotka kohottavat tekijän itsetuntoa.

Toiminnallisilla merkityksillä (ks. kuvio 2, s. 17) tarkoitetaan, kuinka käsityöesineet ovat käytännöllisiä ja esteettisiä (Kouhia 2016, 48). Tutkimusaineistossa useat vastaajat kertovat tekevänsä käsitöitä tarpeeseen sekä arvostavat tuotteiden hyödyllisyyttä. Toisaalta osa vastaajista tekee tuotteita yli omien tarpeiden ja lahjoittaa ylimääräisiä tuotteita hyväntekeväisyyteen. Esimerkkinä käytännöllisestä tuotteesta Kouhia (2012, 31) mainitsee vaatteet. Erityisesti ikäihmisten kirjoittamissa vastauksissa nousee esiin, että äidit ovat ommelleet lapsilleen vaatteita. Kaikissa ikäryhmissä esiintyy myös erilaisten asusteiden valmistamista itselle ja toisille.

Esteettisiin merkityksiin (ks. kuvio 2, s. 17) liittyvät tuotteen ulkonäön lisäksi tuotteen teknisen toteutuksen taitavuus (Kouhia 2016, 48). Tutkimuksen aineistossa esteettisten merkitysten kohdalla käsityöntekijät korostavat haluaan tehdä kauniita ja viimeisteltäviä tuotteita. He haluavat kehittää omia taitojaan niin, että oman kädenjälki on mahdollisimman siistiä ja työstä tulee kaunis. Käsityötuotteiden esteettiset merkitykset liittyvät niiden esteettiseen arvoon, jonka tekijät, omistajat ja katsojat tunnistavat (Kouhia 2016, 48). Käsityöntekijät haluavat tehdä laadukasta jälkeä ja kehittää omia taitojaan, jotta pystyisivät tekemään mahdollisimman siistejä ja kauniita tuotteita. Käsintehdyt esineet luovat kodikkuutta ja välittivät samalla kulttuurisia arvoja. Niitä pidettiin tärkeinä perintönä, joiden avulla kulttuuri-identiteettiä voitiin ilmaista, säilyttää ja vahvistaa (Kouhia 2012, 32).

Materiaalisissa merkityksissä (ks. kuvio 2, s. 17) materiaali voi toimia inspiraation lähteenä ja motivoitua tekemistä. Myös käsitöiden taloudelliset näkökohdat ovat ilmeisiä materiaalisuuden kannalta (Kouhia 2012, 31). Kouhian (2012, 31–32) materiaalisissa merkityksissä keskitytään materiaaliin eri näkökulmasta kuin tämän tutkimuksen aineistossa esiintyvät ajatukset. Tässä tutkimuksessa tuli esiin materiaalin hyötykäyttö, jossa pyritään käyttämään kaikki käyttökelpoiset materiaalit. Ylijääneet tilkutkin hyödynnetään esimerkiksi nukun vaatteiksi. Materiaalia säästetään mahdollisimman paljon, kun vaatteiden käyttöikää pidennetään korjaamalla.

Tässä tutkimuksessa käsitellään käsityön moninaisia merkityksiä eri näkökulmista. Käsityö nähdään tärkeänä osana ihmisten hyvinvointia, sillä se tarjoaa rentoutumista, stressinlievitystä ja mahdollisuuden keskittymiseen. Käsitöiden tekeminen liittyy myös voimakkaasti

henkilökohtaisiin muistoihin ja perinteisiin, ja monet vastaajat kokevat oppineensa käsityötaitoja perheeltään.

Yhteisöllisyys korostuu käsitöissä, erityisesti sosiaalisen median ryhmissä, joissa ihmiset jakavat inspiraatiota ja apua toistensa kanssa. Käsityöt voivat tarjota myös tärkeää omaa aikaa kiireisen arjen keskellä. Lisäksi käsityöt nähdään itseilmaisun välineenä ja osana kulttuuri-identiteettiä.

Toiminnallisesti käsityötuotteet voivat olla käytännöllisiä, mutta myös esteettisesti arvostettuja. Käsityön tekeminen koetaan monesti tärkeänä itseilmaisuna, ja se voi parantaa itsetuntoa onnistumisen kokemusten kautta. Käsityön merkitykset ovat siis monivivahteisia ja liittyvät niin hyvinvointiin, muistoihin, yhteisöön kuin henkilökohtaiseen ilmaisuun.

8.2 Tutkimuksen eettiset periaatteet

Tutkimuksen eettiset periaatteet korostavat tutkittavien ihmisarvon, yksityisyyden, itsemääräämisoikeuden ja muiden oikeuksien kunnioittamista. On tärkeää, että kaikki tutkittavilta saatu tieto käsitellään arvokkaana ja luottamuksellisena. Tämä suojelee tutkittavia ja varmistaa, että heidän oikeuksiaan ei loukata. (Vuori 2021b.) Näiden periaatteiden noudattaminen on osa tutkimuksen tekoa, joita tätä tutkimusta tehdessä on pyritty noudattamaan.

Tutkimuksen tekemisessä on noudatettava tiettyjä toimintatapoja, joita ovat rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tutkimusprosessissa, tulosten kirjaamisessa ja arvioinnissa (TENK 2023, 11). Tutkimuksen eri vaiheet on suoritettu huolellisesti. Tutkimuksessa kerättyä aineistoa käsitelty ja säilytetty luottamuksellisesti, ja se hävitetään viimeistään pro gradu -tutkielman valmistumisen jälkeen. Tiedonkeruussa, tutkimusprosessissa ja tulosten arvioinnissa on noudatettu tieteellisiä ja eettisiä periaatteita. Tulosten raportoinnissa on pyritty avoimuuteen ja vastuullisuuteen. (TENK 2023, 12.) Teoreettista viitekehystä ja aiempia tutkimuksia on haettu Turun yliopiston Volter-aineistonhakupalvelun sekä Google Scholarin avulla. Lähteinä on käytetty sekä suomen- että englanninkielisiä vertaisarvioituja artikkeleita ja teoksia. Viittaukset aiempiin tutkimuksiin on tehty huolellisesti ja tutkijoiden työtä arvostaen.

Henkilötietoja saa kerätä vain tarkasti määriteltyä ja laillista tarkoitusta varten. Tutkittavalle on annettava selkeä tieto siitä, mihin ja miten heidän tietojiaan käytetään.

(Tietosuojavaltuuston toimisto n.d). Tässä tutkimuksessa vastaajien anonymiteetti pystyttiin takaamaan, koska iän lisäksi muita henkilötietoja ei kysytty. Vastaajien ikää tarvittiin ainoastaan aineiston jakamiseen eri ikäryhmittäin. Tutkittavia informoitiin etukäteen tietosuojailmoituksessa henkilötietojen keräämisestä ja niiden käyttämisestä.

Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista. Tutkittavat olisivat voineet myös keskeyttää kirjoituspyyntöön vastaamisen milloin tahansa, ilmoittamatta syytä keskeyttämiselle. Keskeyttämisestä huolimatta, tutkijoilla on oikeus käyttää siihen asti keräämäänsä tietoa tutkimuksessaan. Tutkittavien oikeuksiin kuuluu saada tietoa tutkimuksen sisällöstä, henkilötietojen käsittelystä ja tutkimusaineiston säilyttämisestä. (TENK 2019, 8.) Tutkimukseen laaditussa saatekirjeessä tiedotettiin vastaajia mahdollisimman avoimesti tutkimuksen aiheesta, tarkoituksesta ja tutkimusaineiston käytöstä ja säilyttämisestä. Kirjoituspyyntöön vastaaminen tapahtui anonymisti, jolloin yksittäisiä vastaajia ei voitu tunnistaa vastausten perusteella.

8.3 Tutkimuksen luotettavuus

Metodikirjallisuudessa laadullisen tutkimuksen luotettavuutta tarkastellaan usein validiteetin ja reliabiliteetin näkökulmasta. Validiteetti tarkoittaa sitä, että tutkimus todella tutkii sitä, mitä se on luvannut tutkia, ja reliabiliteetti puolestaan sitä, kuinka johdonmukaisesti ja toistettavasti tutkimus on toteutettu (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 160). Tutkimuksen luotettavuus tarkoittaa sitä, että tutkija on selkeästi ja johdonmukaisesti perustellut, miksi valitsi tietyt menetelmät tutkimusongelman ratkaisemiseksi (Puusa & Juuti, 2020, 175). Tässä tutkimuksessa käytetyt menetelmät on valittu tarkkaa harkintaa käyttäen, ja niiden valinta on tehty perustellusti. Tehdyt valinnat on myös pyritty perustelemaan lukijalle.

Myös tutkimuksen raportointi vaikuttaa sen luotettavuuteen. Tutkijan tulee kuvata avoimesti, miten tutkimus on toteutettu: miten aineisto on kerätty, miten sitä on analysoitu ja millaisia valintoja prosessin aikana on tehty (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 164). Tässä tutkimuksessa jokainen vaihe on pyritty kuvaamaan mahdollisimman tarkasti, jotta lukija pystyy arvioimaan tutkimuksen laatua ja luotettavuutta. Lisäksi aineistoa on lukenut ja tulkinnut kaksi tutkijaa, mikä lisää analyysin luotettavuutta.

Tutkimuksen aineisto kerättiin kirjoituspyynnön avulla. Kirjoituspyyntöjä jaettiin sosiaalisen median kautta Facebookin eri käsityöryhmissä sekä tukijoiden omilla sivuilla.

Käsityöryhmien teemat vaihtelivat, mikä mahdollisti eritaustaisten ja erilaisista käsitöistä kiinnostuneiden henkilöiden tavoittamisen. On kuitenkin huomioitava, että tällaisessa otannassa tavoitetaan ensisijaisesti henkilöitä, jotka ovat jo valmiiksi kiinnostuneita käsitöistä. Tämän vuoksi voidaan todeta, että osallistujien joukko ei edusta koko väestöä, vaan edustaa käsitöistä kiinnostunutta kohderyhmää. Kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteena ei kuitenkaan ole yleistettävyyttä koko väestöön, vaan syvällinen ymmärrys tietystä ilmiöstä (Puusa & Julkunen 2018, 190). On myös tärkeää, että tutkimukseen osallistuvat henkilöt tuntevat tutkittavan ilmiön – käsityöharrastuksen – hyvin. Tältä osin aineiston rajaus on perusteltu (Kananen 2014, 97).

Kirjoituspyyntö oli muodostettu mahdollisimman vähän johdattelevaksi ja selkeäksi. Pyynnön yhteyteen oli lisätty apukysymyksiä kirjoittamisen helpottamiseksi. Joistain vastauksista käy ilmi, että apukysymyksiä on hyödynnetty vastausta kirjoitettaessa. Luotettavuutta pohdittaessa on huomioitava, että apukysymykset ovat voineet ohjata kirjoittajaa tiettyyn suuntaan. Apukysymyksiksi on kuitenkin valittu mahdollisimman monipuolisesti erilaisia näkökulmia huomioivia asioita. Vastaajille on myös informoitu, ettei apukysymyksiä ole pakko käyttää (Liite 1).

Laadullisen tutkimuksen aineiston määrässä ei ole yhtä oikeaa normia, mutta metodikirjallisuudessa laadullisen aineiston ohjeelliseksi kooksi on ilmoitettu noin 15 tiedonantajaa (Kananen 2014, 98). Tässä tutkimuksessa aineisto koostui 56 henkilön kirjoitelmasta, mikä on varsin laaja aineisto laadullisessa tutkimuksessa. Lisäksi useimmat osallistujat kirjoittivat kattavasti ja perusteellisesti käsityölle antamistaan merkityksistä, mikä rikastutti aineistoa.

Tutkimuksen luotettavuutta vahvistetaan myös esittämällä osallistujien vastauksista suoria lainauksia (Thyer, Franklin, Cody & Ballan 2010). Tämän tutkimuksen tulososiossa onkin esitelty otteita vastaajien kirjoitelmista tutkijoiden tulkintojen rinnalla, mikä lisää aineiston läpinäkyvyyttä ja tulkintojen uskottavuutta.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida myös sen perusteella, kuinka hyvin tehdyt tulkinnat saavat tukea samasta aiheesta aiemmin tehdystä tutkimuksesta (Eskola & Suoranta 1998, 212). Tässä tutkimuksessa esiin nousseet käsityön merkitykset ovat samankaltaisia kuin aikaisemmissa tutkimuksissa havaittiin, mikä vahvistaa tulosten uskottavuutta. Vaikka

aineistosta nousi esiin joitakin uusia näkökulmia, niin kokonaisuus vastaa kuitenkin aiemmissa tutkimuksissa esiin tulleita käsityöhön liitetyjä merkityksiä.

8.4 Jatkotutkimusaiheita

Käsityön merkityksiä ymmärtämällä voidaan syventää kulttuurista tietoisuutta ja arvostusta. Käsityöt eivät ole pelkästään fyysisiä tuotteita, vaan ne kantavat mukanaan tarinoita, perinteitä ja taitoja, jotka siirtyvät sukupolvelta toiselle. Käsityön kautta voidaan myös edistää yhteisöllisyyttä ja luoda merkityksellisiä yhteyksiä ihmisten välille. Lisäksi käsityöt tarjoavat mahdollisuuden itseilmaisuun ja luovuuteen, mikä voi olla terapeutista ja voimaannuttavaa. Käsityön arvostaminen ja tukeminen voi myös edistää kestävästä kehitystä, sillä käsintehty tuotteet ovat usein ekologisempia ja kestävämpiä kuin massatuotetut vaihtoehdot. Näin ollen käsityön merkitysten ymmärtäminen voi rikastuttaa sekä yksilön että yhteisön elämää monin tavoin. Jatkossa tätä aihetta voisi tutkia niin, että tutkimusaineistoa kerättäisiin myös eri-ikäisiltä lapsilta ja nuorilta.

Yhtenä jatkotutkimusideana voisi myös olla se, että valitsee jonkin käsityön merkityksen, johon tutkimus keskittyy. Tutkimuksessa voitaisiin esimerkiksi tutkia käsityön ja yhteisöllisyyden merkitystä eri sukupolvilla. Tutkimuksessa voisi tarkastella, miten yhteisöllisyys näkyy käsityön tekemisessä eri ikäisten välillä. Ovatko esimerkiksi nuoremmat sukupolvet enemmän mukana sosiaalisen median käsityöryhmissä, ja painottuvatko vanhemmilla sukupolvilla enemmän perinteiset yhteisöt ja yhteiset käsityötilanteet. Näkökulmana tutkimukseen voisi toimia myös käsityön oppiminen ja käsityötaidon siirtymistä sukupolvelta toiselle. Voisi olla mielenkiintoista tutkia myös eri sukupuolten käsityölle antamia merkityksiä ja esimerkiksi vertailla niitä keskenään. Aiemmissa tutkimuksissa tutkittavat ovat olleet pääasiassa naisia ja voisi olla mielenkiintoista tietää millaisia merkityksiä miehet antavat käsityölle (ks. esim. Kenning 2015; Kouhia 2012).

Mielenkiintoinen näkökulma käsityön merkitysten tutkimisessa voisi olla myös eri kulttuurien vaikutus käsityölle annettuihin merkityksiin. Tutkimuksessa voisi tutkia sitä, vaikuttaako henkilön tausta siihen, millaisia merkityksiä hän antaa käsityölle ja mihin arvoihin ja perinteisiin käsityö pohjautuu. Näitä eri kulttuuritaustoista tulevien henkilöiden vastauksia voitaisiin myös vertailla toisiinsa. Tutkittaisiin sitä, onko merkityksissä eroja ja millaisia nämä erot ovat eri kulttuuritaustaisten henkilöiden välillä.

Käsityön merkityksiä voisi jatkossa tutkia monistakin eri näkökulmista. Käsityön merkityksiä voisi tutkia siitä näkökulmasta, miten käsityöt toimivat identiteetin rakentajana. Miten ihmiset käyttävät käsityötä ilmaisemaan itseään, sukupuoltaan, kulttuurista taustaansa tai arvojaan. Tutkimukseen voisi myös lisätä sen, miten tarve itseilmaisulle muuttuu iän myötä vai muuttuuko se ollenkaan. Myös erilaisia digitaalisia yhteisöjä ja niiden merkitystä käsityön merkitysten rankentamiselle voisi tutkia tarkemmin. Monet ihmiset kuuluvat tänä päivänä erilaisiin sosiaalisen median ryhmiin ja somessa vietetään nykyisin paljon aikaa. Tässäkin tutkimuksessa sosiaalisen median käsityöryhmät nousivat joissain vastauksissa esiin, mutta näitä merkityksiä voisi olla mielenkiintoista tutkia vielä tarkemmin.

Lähteet

- Adamson, G. 2007. Thinking through craft. Oxford: Berg.
- Adams-Price, C. & Steinman, B. 2007. Crafts and generative expression: A qualitative study of the meaning of creativity in women who make jewelry in midlife. *International Journal of Aging & Human Development* 65 (4), 315–333.
<https://doi.org/10.2190/AG.65.4.c>
- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. uusittu painos. Tampere: Vastapaino.
- Anttila, P. 1993. Käsityön ja muotoilun teoreettiset perusteet. Helsinki: WSOY.
- Bukhave, E., Creek, J., Linstad, A. & Frandsen, T. 2025. The effects of crafts-based interventions on mental health and well-being: A systematic review. *Australian Occupational Therapy Journal* 72 (1), e70001-n/a. <https://doi.org/10.1111/1440-1630.70001>
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino
- Eskola, K. 1998. Taiteen merkityksellistämä elämä. Teoksessa M. Bardy (toim.) *Taide tiedon lähteenä*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 39–51.
- Harvey, K. 2017. *History and material culture: A student's guide to approaching alternative sources*. 2nd ed. Taylor & Francis Group.
- Heikkinen, K. 2004. Käsillä tekemisen merkitykset. Teoksessa T. Kupiainen (toim.) *Käsillä tehty*. Helsinki: Edita, 73–81.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. & Sinivuori, E. 2018. *Tutki ja kirjoita*. 22. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Ihatsu, A-M. 2004. Käsityön monet ulottuvuudet. Teoksessa T. Kupiainen (toim.) *Käsillä tehty*. Helsinki: Edita, 41–53.
- Juuti, P. & Puusa, A. 2020. Johdanto. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan? Teoksessa A. Puusa, P. Juuti & I. Aaltio (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Helsinki: Gaudeamus, 9–19.

- Järnefelt, H. 2017. Käsityötaitoa perinnöksi – Kulttuuriperintö opetussuunnitelmien ja käsityötutkimusten perusteissa. Teoksessa A. Kivilaakso, M. Luutonen & L. Marsio (toim.) Itsetekemisen perinne: Käsityöt elävänä kulttuuriperintönä. Helsinki: Museovirasto, 59–72. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021042716751>
- Kaipainen, M. 2007. Käsityö ammattina. Teoksessa P. Seitamaa-Hakkarainen (toim.) Käsityötieteen ja käsityömuotoilun sekä teknologiakasvatuksen tutkimusohjelma Savonlinnan opettajankoulutuslaitoksessa. Joensuun yliopisto, 38–40.
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Liiketoiminta ja palvelut -yksikkö.
- Kargól, M. 2021. Knitting as a remedy: women’s everyday creativity in response to hopelessness and despair. *Cultural Studies* 36 (5), 821–839. <https://doi.org/10.1080/09502386.2021.2011933>
- Kenning, G. 2015. “Fiddling with threads”: Craft-based textile activities and positive well-being. *Textile* 13 (1), 50–65. <https://doi.org/10.2752/175183515x14235680035304>
- Kiviniemi, K. 2018. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 73–87.
- Kojonkoski-Rännäli, S. 1998. Ajatus käsissämme. Käsityön käsitteen merkityssisällön analyysi. Turun yliopiston julkaisusarja. A. Osa 185.
- Kojonkoski-Rännäli, S. 2014. Käsien tekemisen filosofiaa. Rauma: Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö.
- Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy. 2024. Kielitoimiston sanakirja. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/>. (Luettu 20.5.2024.)
- Kouhia, A. 2012. Categorizing the meanings of craft: A multi-perspectival framework for eight interrelated meaning categories. *Techne serien - Forskning i slöjdpedagogik och slöjdvetskap* 19 (1). <https://journals.oslomet.no/index.php/techneA/article/view/395>. (Luettu 24.4.2025.)

- Kouhia, A. 2016. Unraveling the meanings of textile hobby crafts. Helsinki: Helsingin yliopisto. Väitöskirja.
- Linko, M. 1997. Naisten käsityöelämykset ja muistot. Teoksessa L. Svinhufvud (toim.) Käsityö viestinä. Suomen käsityön museo. 47–59.
- Luutonen, M. 2017. Johdanto. Teoksessa A. Kivilaakso, M. Luutonen & L. Marsio (toim.) Itsetekemisen perinne: Käsityöt elävänä kulttuuriperintönä. Helsinki: Museovirasto, 7–10. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021042716751>
- Mattila, T. 2018. Saamelaisten tarpeet henkisen omaisuuden suojaan tekijänoikeussuojan ja tavaramerkkisuojan näkökulmasta – erityisesti duodji-käsityön ja saamenpuvun osalta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-605-8>
- Marsio, L. 2017. Elävää perintöä vaalimassa – Unescon yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta Suomessa. Teoksessa A. Kivilaakso, M. Luutonen & L. Marsio (toim.) Itsetekemisen perinne: Käsityöt elävänä kulttuuriperintönä. Helsinki: Museovirasto, 11–21. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021042716751>
- Martela, F. & Sheldon, K. M. 2019. Clarifying the concept of well-being: Psychological need satisfaction as the common core connecting eudaimonic and subjective well-being. *Review of General Psychology* 23 (4), 458–474. <https://doi.org/10.1177/1089268019880886>
- Mason, R. 2005. The meaning and value of home-based craft. *International Journal of Art & Design Education* 24, 261-268. <https://doi-org.ezproxy.utu.fi/10.1111/j.1476-8070.2005.00449.x>
- Mikkonen, R. 2004. Sanaton käsityötaito ja käsityökerronta. Teoksessa T. Kupiainen (toim.) Käsillä tehty. Helsinki: Edita, 143–157.
- Naukkarinen, O. 2011. Arjen estetiikka. Helsinki: Aalto yliopiston taideteollinen korkeakoulu.
- Pihlanto, P. 2011. Luovuuden lähteillä – yksilö ja yhteisö rikastavassa vuorovaikutuksessa. *Tieteessä tapahtuu* 29 (2), 25–32. <https://journal.fi/tt/article/view/4007>. (Luettu 24.4.2025.)

- Puusa, A. 2020. Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet. Teoksessa A. Puusa, P. Juuti & I. Aaltio (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus, 203–117.
- Puusa, A., Hänninen, V. & Mönkkönen, K. 2020. Narratiivinen lähestymistapa organisaatiotutkimuksessa. Teoksessa A. Puusa, P. Juuti & I. Aaltio (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus, 216–227.
- Puusa, A. & Julkunen, S. 2020. Uskottavuuden arviointi laadullisessa tutkimuksessa. Teoksessa A. Puusa, P. Juuti & I. Aaltio (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus, 189–201.
- Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa A. Puusa, P. Juuti & I. Aaltio (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus, 173–175.
- Pöllänen, S. & Kröger, T. 2000. Käsitön erilaiset merkitykset opetuksen perustana. Teoksessa J. Enkenberg, P. Väisänen & E. Savolainen (toim.) Opettajatiedon kipinöitä. Kirjoituksia pedagogiikasta. Joensuun yliopisto. Savonlinnan opettajankoulutuslaitos.
- Pöllänen, S. & Kröger, T. 2004. Näkökulmia kokonaiseen käsityöhön. Teoksessa J. Enkenberg, E. Savolainen & P. Väisänen (toim.) Tutkiva opettajankoulutus - taitava opettaja. Savonlinna: Joensuun yliopisto, Savonlinnan opettajankoulutuslaitos.
- Pöllänen, S. & Kröger, T. 2006. Kokonainen ja ositettu käsityö paradigmaa maailmoina: näkökulmia ja tulevaisuudensuuntia. L. Kaukinen & M. Collanus (toim.) Tekstejä ja kangastuksia: Puheenvuoroja puheenvuoroja käsityöstä ja sen tulevaisuudesta. Tampere: Akatiimi, 86–96.
- Pöllänen, S. 2011. Beyond craft and art: A pedagogical model for craft as self-expression. *International Journal of Education through Art* 7(2), 111–125.
https://doi.org/10.1386/eta.7.2.111_1
- Pöllänen, S. 2012. Käsitö ja psyykinen hyvinvointi käsityön tutkimuskentässä. <https://uasjournal.fi/tutkimus-innovaatiot/kasityo-ja-psykinen-hyvinvointi-kasityon-tutkimuskentassa/>. (Luettu 20.05.2024.)

- Pöllänen, S. 2013. The meaning of craft: Craft makers' descriptions of craft as an occupation. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy* 20 (3), 217–227.
<http://dx.doi.org/10.3109/11038128.2012.725182>
- Pöllänen, S. 2017. Käsintehtyä hyvinvointia: Käsityö psyykkisen hyvinvoinnin tuottajana. Teoksessa A. Kivilaakso, M. Luutonen & L. Marsio (toim.) *Itsetekemisen perinne: Käsityöt elävänä kulttuuriperintönä*. Helsinki: Museovirasto, 73–85.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021042716751>
- Rantala, T. 2006. Etnografisen tutkimuksen perusteet. Teoksessa J. Metsämuuronen (toim.) *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*. Helsinki: International Methelp Ky, 215–283.
- Rauhala, L. 2005. *Ihmiskäsitys ihmistyössä*. 3. painos. Helsinki: Yliopistopaino.
- Rönkkö, M-L. 2011. Käsityön monet merkitykset. Opettajankoulutuksen opiskelijoiden käsityölle antamat merkitykset ja niiden huomioon ottaminen käsityön opetuksessa. Turun yliopisto, Väitöskirja. <https://urn.fi/URN:ISBN%20978-951-29-4713-3>
- Saarinen, S. L. 2014. *Aistiseikkailu: elämyksiä ja toimintaa koko vuodeksi*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Seitamaa-Hakkarainen, P. 2009. Pohdintoja käsityön kuvasta. Teoksessa A. Aro (toim.) *Taide ja taito: kiinni elämässä!: TaiTai, taide- ja taitokasvatus*. Helsinki: Opetushallitus, 63–75.
- Suojanen, U. 1993. *Käsityökasvatuksen perusteet*. Porvoo: WSOY.
- Syrjälä, L. 2018. Elämäkerrat ja tarinat tutkimuksessa. Teoksessa R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 267–280.
- Taitoliitto / Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry. 2021. *Käsitöiden harrastaminen Suomessa - kuluttajakysely 2021*. <https://www.taito.fi/ajankohtaista/kasityoblogi/kasitoiden-harrastaminen-suomessa-kuluttajakysely-2021/>. (Luettu 15.05.2024.)
- TENK. 2023. *Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK)*. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>. (Luettu 3.4.2025.)

- Thyer, B., Franklin, C., Cody, P. & Ballan, M. 2010. Reliability and validity in qualitative research. Teoksessa B. Thyer (toim.) The handbook of social work research methods. 2. painos. SAGE Publications, Inc. <https://doi.org/10.4135/9781544364902>
- Tietosuojavaltuutetun toimisto. n.d. Tietosuojaperiaatteet. <https://tietosuoja.fi/tietosuojaperiaatteet>. (Luettu 3.4.2025.)
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Helsinki: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. <https://tenk.fi/fi/eettinen-ennakoarviointi/ihmistieteiden-eettinen-ennakoarviointi>. (Luettu 24.4.2025.)
- Työmarkkinatori. n.d. Kädentaidot <https://tyomarkkinatori.fi/henkiloasiakkaat/ammattitieto/ammattialat/kadentaidot>. (Luettu 1.4.2025.)
- Valtonen, A. & Viitanen, M. 2020. Ryhmäkeskustelut laadullisena tutkimusmetodina. Teoksessa A. Puusa, P. Juuti & I. Aaltio (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus, 118–130.
- Vuori, J. 2021a. Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa J. Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>. (Luettu 5.12.2024.)
- Vuori, J. 2021b. Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Teoksessa J. Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/>. (Luettu 3.4.2025.)

Liitteet

Liite 1. Saatekirja ja kirjoituspyyntö

**TURUN
YLIOPISTO**

Käsityön merkitykset

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Hei!

Haluaisimme kysyä, onko sinulla mielessäsi jokin hauska, merkityksellinen tai erityinen muisto tai kokemus, joka liittyy käsitöihin ja jonka haluaisit jakaa kanssamme? Tämä voi olla esimerkiksi mieleenpainuva hetki, jolloin opit jonkin uuden taidon, yhteinen käsityöhetki perheen tai ystävien kanssa, tai vaikkapa tilanne, jossa käsityö sai sinut tuntemaan itsesi erityiseksi tai sai aikaan erityisiä tunteita. Meitä kiinnostaa kuulla, millaisia merkityksiä käsityöt ovat sinulle tuoneet ja miten ne ovat vaikuttaneet elämääsi tai arkeesi.

Olemme kaksi viidennen vuoden käsityön aineenopettajaopiskelijaa Turun yliopiston Rauman kampuksen opettajankoulutuslaitokselta. Olemme parhaillaan tekemässä pro gradu -tutkielmaa käsityön merkityksistä. Tutkimuksemme perustuu tarinalliseen aineistoon, jossa keräämme käsityöhön liittyviä muistoja ja kokemuksia.

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista, ja sen voi keskeyttää missä vaiheessa tahansa. Vastaaminen tapahtuu anonyymisti, eikä yksittäistä osallistujaa voida tunnistaa kirjoitelman perusteella. Kaikki tutkimusaineisto käsitellään luottamuksellisesti, ja aineisto hävitetään pro gradu -tutkielman valmistuttua.

Tutkimuksemme tavoitteena on ymmärtää, millaisia merkityksiä käsityöllä on eri ihmisille. Jokainen vastaus on meille arvokas, joten kiitämme jo etukäteen kaikkia kyselyyn vastaavia.

Lomake on avoinna 16.03.2025 asti. Toivomme, että voitte osallistua ja jakaa kokemuksianne tutkimukseemme!

Linkki tietosuojailmoitukseen:

<https://seafire.utu.fi/f/0d4cad5685e44c349308/>

Ystävällisin terveisin, |

Kati Köngäs ja Janna Pajuniemi
Kakong@utu.fi jepaju@utu.fi

1. Tutkimukseen suostuminen *

- Suostun
 En suostu

2. Ikäsi? *

---

3. Mikä saa sinut tekemään käsitöitä?

Vastaa kirjoitelman muodossa. Voit itse päättää vastauksen pituuden. *

Tässä apukysymyksiä kirjoittamisen tueksi. Näitä kysymyksiä ei ole pakko käyttää. Voit kirjoittaa myös muista näkökulmista.

- Millaisia muistoja sinulla on käsityöhetkistä perheen tai ystävien kanssa?
- Oletko oppinut uusia taitoja käsitöiden kautta?
- Onko sinulla käsityötuote, johon liität erityisen muiston tai tunteen?
- Miten käsityöt vaikuttavat mielialaasi tai hyvinvointiisi?
- Onko käsityö saanut uusia merkityksiä, tai onko se ollut erilaisessa roolissa eri ikävaiheissasi?
- Miten käsityön tekeminen on muuttunut elämän eri vaiheissa (esimerkiksi lapsuudesta aikuisuuteen)?
- Onko käsityö sinulle ennen kaikkea itsenäinen, yksilöllinen kokemus vai onko se myös tärkeä osa yhteisöllisyyttä?
- Miten käsityö voi olla keino juhlia kulttuuriperintöä tai säilyttää perinteitä?
- Oletko ollut mukana käsityöprojekteissa, jotka liittyvät lahjoihin tai hyväntekeväisyyteen?
- Miten käsityöt voivat toimia muistojen luojina?